

Sisekaitseakadeemia
Politsei – ja piirivalvekolledž

Maksim Lullu

INIMESTE RAHU RIKKUMISTE LAHENDAMISE PRAKTIKA
AASTATEL 2009-2012 PÕHJA PREFEKTUURI NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja:
Irina Punko, MA

Muraste 2013

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž :	Kuu ja aasta:
Politsei- ja piirivalvekolledž	Juuni 2013
Töö pealkiri: Inimeste rahu rikkumiste lahendamise praktika aastatel 2009-2012 Põhja prefektuuri näitel	
Töö autor: Maksim Lullu	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas Allkiri:
Lühikokkuvõte: Lõputöö pealkiri on “Inimeste rahu rikkumiste lahendamise praktika aastatel 2009-2012 Põhja prefektuuri näitel”. Töö on kirjutatud eesti keeles kokku 50 leheküljel, millest 47 lehekülge on töö sisu ja kolmel lehel on lisad. Töös on 21 joonist. Töö kirjutamisel on kasutatud kokku 31 erinevat allikat, millest 15 on normatiivaktid. Resümee on kirjutatud vene keeles. Lõputöö koosneb sissejuhatusest, kahest peatükist ja kokkuvõttest. Lõputöö eesmärgiks on analüüsida ja leida vastus küsimusele, millised rahu rikkumised toimuvad politsei praktikas sagedamini kui teised ning anda soovitusi ja teha ettepanekuid politseiametnikele rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute läbiviimiseks ning probleemide lahendamiseks. Töö koostamisel kasutati empiirilisi uurimismeetodeid – küsitlust ja statistilist analüüsi. Töö uurimisobjektideks on politseiametnikud ning statistilised andmed Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012. Käsitletava teema aktuaalsus tuleneb asjaoludest, et inimeste rahu rikkumised toimuvad igapäevaselt ning selliste juhtumite osakaal politsei korrakaitse töös on väga suur. Rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess ning sellega kaasneb politsei reageerimisvõimekuse vähenemine teiste väljakutsete teenindamisel, eriti pühade- ja nädalavahetuste ajal. Lõputöös toon välja uurimise tulemusi, ettepanekuid, vähendamaks tulevikus avaliku korra rikkumistega seotud juhtumite arvu, samuti pakun antud küsimuses uurimiseks võimalikke uusi suunasid.	
Võtmesõnad: avalik kord, avalik koht, rahu rikkumine, korrakaitse	
Säilitamise koht: SKA Politsei ja-ja piirivalvekolledži raamatukogu	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Aivar Toompere	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Irina Punko	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISUKORD.....	3
LÜHENDITE LOETELU.....	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. AVALIK KORD, AVALIK KOHT NING NENDE KAITSE JA MÕISTED.....	8
1.1. Avalik läbi ajaloo ja tänapäeval.....	8
1.2. Avalik koht ja avaliku koha nõuded.....	14
1.3. Avaliku korra rikkumise eest karistamise alus.....	16
1.4. Kaebuste lahendamise sammud Põhja prefektuuri näitel.....	21
2. UURIMISTÖÖ, SELLE TULEMUSED JA JÄRELDUSED.....	23
2.1. Avaliku korra rikkumistega seotud statistiliste andmete analüüs Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012.....	23
2.2. Ankeetküsitluse analüüs.....	28
2.3. Järeldused.....	39
KOKKUVÕTE.....	41
PE3IOME.....	43
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	44
JOONISTE LOETELU.....	46
LISAD.....	48
Lisa 1. Ankeetküsitluse näide.....	48

LÜHENDITE LOETELU

PS – Eesti Vabariigi põhiseadus

KarS – Karistusseadustik

VTMS – Väärteomenetluse seadustik

KrMS – Kriminaalmenetluse seadustik

KKS – Korrakaitse seadustik

KOKS – Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus

PPVS – Politsei ja piirivalve seadus

VÕKS – Välisõhu kaitse seadus

KOV – Kohalik omavalitsus

HÕS – Haldusõiguserikkumiste seadustik

RTerS – Rahvatervise seadus

SE – seaduse eelnõu

RT – Riigiteataja

EL – Euroopa Liit

PJ – politseijaoskond

MIS - menetlusinfosüsteem

OPIS – operatiivinfosüsteem

SISSEJUHATUS

Avaliku korra kaitse on ühelt poolt üsna kitsas teema, teiselt poolt väga laialt hõlmatav ning endas mitmesuguseid õigusvaldkonna aspekte käsitlev tegevus, mis on osa ühiskonnast, kuid samal ajal iga indiviidi elus kajastuv aspekt. Avaliku korra kaitse on suurim osa korrakaitse valdkonnast, viimase ajalugu võib jälgida läbi inimkonna ajaloo arengu. See teema kajastub minevikus, elab olevikus ja liigub edasi tulevikus, arenedes päev päevalt täpselt nii, nagu seda on soovinud ühiskondlik areng. Selle eesmärgiks on luua ühtsust, püüdes kasutusele võtta uusi võtteid oma väärtuste ja hüvede kaitseks. Avalik kord on seega teatud ühiskonnasuhete süsteem, mis on loodud selliste sotsiaalsete normide realiseerimise tulemusena, nagu õigus-, moraal-, ühiskondlike organisatsioonide- ja tavade ning traditsioonide normid.

Igal ühel meist on õigus oma õiguste kaitseks ning üks inimõigustest on õigus riigi ja seaduse kaitsele. Kaasaegses ühiskonnas kaitstakse ka inimeste rahu. Inimestel on õigustatud ootus, et nende rahu on kaitstud. Politsei üks ülesannetest on avaliku korra kindlustamine ja kodanike turvalisuse tagamine. Õiguserikkumiste ilmnemise korral võib politsei nõuda nende viivitamatut lõpetamist ning võtta tarvitusele vastavad meetmed: kutsuda korrale suulises vormis või alustada menetlust ja karistada süüteo toimepanijaid. Tihti pealt tuleb politseil esimesena reageerida sündmustele. Riik, riigi elanikud ja koostööpartnerid ootavad politseilt operatiivset ja kvaliteetset tegutsemist mistahes väljakutsele, sealhulgas ka inimeste rahu rikkumistele. Politsei professionaalsusest sündmuskohal ja tegutsemisest probleemi lahendamisel sõltub inimeste usaldus politsei vastu ning tulevaste süütegude vähendamine ja uute süütegude toimepanemise ennetamine.

Igapäevaselt oma elus puutume me kokku inimeste rahu rikkumisega: öisel ajal rikutakse kodurahu naabrite poolt, päevasel ajal tekitatakse olmemüra. Lähedal asuvatest lõbustusasutustest kostub müra, tülitatakse inimesi telefonitsi või e-posti kaudu, terroriseeritakse joobes pereliikmete või elukaaslaste poolt. Sellisel juhul on inimestel õigus pöörduda antud probleemi lahendamiseks politseisse, kuna inimeste rahu on avaliku korra osa, mille tagamine on politsei ülesanne.

Lõputöö teemaks valis autor „Inimeste rahu rikkumiste lahendamise praktika aastatel 2009-2012 Põhja prefektuuri näitel“. Lõputöö autor puutub igapäevatoos patrullpolitseinikuna kokku

isikute rahu rikkumistega, olles ise antud probleemide lahendajaks, teenindades probleemiga seotud väljakutseid patrulltoimkonna koosseisus.

Käsitletava teema aktuaalsus tuleneb asjaoludest, et inimeste rahu rikkumised toimuvad igapäevaselt ning selliste juhtumite osakaal korrakaitsepolitseis on suurim. (Politsei – ja piirivalveamet 2012) Rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess. Sellega kaasneb politsei reageerimisvõimekuse vähenemine teiste väljakutsete teenindamisel, eriti pühade- ja nädalavahetuste ajal. Lõputöö autor valis rahu rikkumistest välja Karistusseadustiku § 262 järgi kvalifitseeritavad süüteo Põhja prefektuuri näitel. Põhjuseks on asjaolu, et autoril on tänu igapäevasele tööle pidev kokkupuude inimeste rahu rikkumistega eluruumides või muu avaliku korra rikkumisega Põhja prefektuuri territooriumil.

Lõputöö autor on töös püstitanud järgmised uurimisprobleemid:

1. Inimeste rahu rikkumistega seotud väljakutseid on liiga palju. Põhjuseks võib välja tuua süüteo toimepanijate väga kerged karistused või nende karistamatus.
2. Politseiametnikud, kes tegelevad rahu rikkumiste väljakutsetega ning on ühtlasi ka menetlejad, ei oma piisavaid oskusi antud valdkonnas.

Lõputöö eesmärgiks on tuvastada ja analüüsida, millised rahu rikkumised toimuvad politsei praktikas sagedamini kui teised. Samuti on sihiks anda soovitusi ja teha ettepanekuid politseiametnikele rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute läbiviimiseks ning probleemide lahendamiseks. Lõputööst on ka edaspidi kasu korrakaitsepolitseinikele mõeldud koolituste planeerimisel, ettevalmistamisel ja läbiviimisel, kus muu seas käsitletakse põhjalikumalt avaliku korra vastaseid süütegusid.

Lõputöö eesmärgi täitmiseks ning uurimisprobleemide lahendamiseks püstitab autor järgmised uurimisülesanded:

- Analüüsida ajavahemikus 2009 – 2012 inimeste rahu rikkumistega seotud statistikat, kasutades kvantitatiivset uurimisstrateegiat ning viia läbi küsitluse Põhja prefektuuri politseiametnikele, kasutades uurimistöös kvalitatiivset uurimisstrateegiat, et leida millised rahu rikkumised toimuvad politsei praktikas sagedamini kui teised.
- Teha uuringutulemustest järeldused ja tuua välja autoripoolsed ettepanekud.

Lõputöö jaguneb ülesehituselt kaheks peatükiks. Esimeses peatükis (teoreetiline taust) käsitletakse avaliku korra ja avaliku koha mõisteid ning nende kaitset. Samuti vaadeldakse avaliku korra rikkumise eest karistamise alust. Teine peatükk annab ülevaate läbiviidud empiirilise analüüsi tulemustest, mis on koostatud küsimustiku ja selle vastuste põhjal. Antud peatükis tuuakse välja inimeste rahu rikkumistega seotud juhtumite statistika aastatel 2009-2012 ning selle analüüs. Lisaks analüüsitakse teises peatükis antud uuringu tulemusi ning tehakse järeldused.

Lõputöö kokkuvõttes tuuakse välja uurimuse tulemused ja ettepanekud, mille eesmärk on vähendada tulevikus avaliku korra rikkumistega seotud juhtumite arvu. Samuti pakutakse antud töös kajastatava temaatika võimalikke uusi uurimissuundaid.

1. AVALIK KORD JA AVALIK KOHT NING NENDE KAITSE JA MÕISTED

Peaaegu alati, kui käsitletakse avalikke huvisid ja teiste isikute õigusi, hõlmab seda termin avalik kord. Avalikku korra tagamine tuleneb avalikust huvist, mis kujuneb ühiskonna enamuse vajadustest ja väärtushinnangutest. Kuna avalikku korra mõiste on defineerimata ka paljude teiste riikide õigusaktides, tekitab see palju probleeme. Eelkõige, kas me peame silmas ühte ja sama, rääkides avalikust korrast ja turvalisusest. Tihtipeale kasutatakse neid sünonüümidena ja veel sagedamini tervikmõistena: avalik kord ja turvalisus. (Eenma 2003:30)

1.1 Avalik kord läbi ajaloo ja tänapäeval

Ajalooliselt loetakse korda kaose vastandiks, kõik algas aga kaosest. Terves maailmas, igas muinasreligioonis ja maailmavaates on olnud selline mõiste nagu kaos. Näiteks Hesiodose „Jumalate põlvnemises“ või „Teogoonias“ (Верепаева, Цыбенко, Ярхо 2001) tuuakse välja, et kaos sünnitas kõik meile tuntud kreeka jumalad. Piiblis räägitakse, et alguses ei olnud mitte midagi, ja siis lõi Jumal maa ja taevas. Kõik rahvad läbi aegade üle maailma küsisid üht ja sama küsimust, mis huvitab meid siamaani: mis on kaos ja mis on kord, mida me saame nendest teada, miks see on tähtis ja kuidas me saame seda oma elus kasutada?

Kõigepealt tasub märkida, et inimesed seostavad kaose mõistet vabaduse mõistega ja räägivad: „Ei, me ei taha korda, andke meile vabadus, et igaüks saaks teha mida ta tahab!“ Vastavalt oma soovidele tegutsemine ei tähenda veel vabadust. Me elame ühiskonnas, mis kujutab endas omalaadset võrku, kus iga element mängib oma tähtsat rolli ja sõltub teisest elemendist. Üks inimene ei saa olla absoluutselt vaba, kui ta elab ühiskonnas. Kui ta ei taha elada vastavalt ühiskondlikele seadustele, siis suure tõenäosusega jääb ta selle hammasrataste vahele. Ühiskonna mudel toimib, sellest on kirjutatud tuhandeid traktaate. Vaielamutult on ühiskonnad erinevad sõltuvalt asukohast, ajaloost, mentaliteedist, mis kujuneb jällegi ühiskonna arenemise ajaloost, aga põhimõtte on üks ja sama sõltumata tingimustest – kord peab olema. Ainult sel juhul süsteem toimib, ainult sel juhul ühiskond eksisteerib. Järelikult tuleb korra tagamiseks piirata absoluutset vabadust.

Peale kaose kadumist ja korra kehtestamist, tekkis vajadus korra kaitsmiseks. „Avaliku korra kaitse on ajalooliselt alati olnud riigivõimu üheks põhiliseks ülesandeks. Ühiskonna rahulikku koeksisteerimist ohustavate riskide iseloom on ajas olnud muutlik ning sellele vastavalt on muutustele avatud olnud ka avaliku korra mõiste sisustamine avaliku õiguse teoorias ning praktikas“. (Aedmaa 2004:499)

Ühiskonna normaalne eksisteerimine ja stabiilsus sõltuvad suurel määral riigi võimest tagada ühiskonnas seaduslike käitumisnormide täitmine ühiskonna liikmete poolt. Selleks, et nimetatud ülesannet võimalikult hästi täita, tuleb õigussüsteemis avaliku korra mõiste piisava täpsusega määratleda. Siis on isikutel oleks võimalik avalikust korrast kinni pidada ja riigil võimalik avalikku korda kaitsta. Sellest tulenevalt on tekkinud küsimused, mida kujutab endast avalik kord ja kuidas on see erinevates õigusaktides defineeritud ning kuidas on seaduslikult reguleeritud avaliku korra tagamine.

Mida kujutab endast tänapäevane avalik kord, kuidas seda defineerivad erinevad Eesti Vabariigi õigusaktid? Vaatamata sellele, et avaliku korra kaitse teema on peaaegu inimkonna vanune, ei olnud see viimase ajani meie suhteliselt noore riigi õigusaktides üheselt reguleeritud ning paika pandud. Põhjus ühtseks regulatsiooniks on ühelt poolt tõstatada eri tasandi õigusallikate olulisust avaliku korra kujundamisel, teiselt poolt aitab see luua ühtset süsteemi, mille raames on võimalik täpselt kindlaks määrata, millised normid oma olemuselt millistesse õigusaktidesse kuuluvad. (Aedmaa 2004:499)

1920.a PS kasutas avaliku korra tähenduses ühiskondliku rahu mõistet, mis tähendas ühiskondlike konfliktide puudumist. (Laaman 1938:117-118) Professor Ants Piibu sõnul on avaliku korra mõistet abstraktsel kujul määrata võimatu, kuna ta on aja ja koha saavutus, mis on muutuv vastavalt õiguslikule arusaamisele. (Piip 1936:378) Kuigi PS avalikku korda konkreetselt ei määratle, on tegemist olulise põhiõigustesse sekkumise alusega. Avaliku korra mõiste PS-s on rohkem käsitletav kui avalik õiguskord.

Eesti õigusteadlane ning Tartu ülikooli haldusõiguse professor Artur-Tõeleid Kliimann`i sõnul on avalik kord käsitletav eeskätt kui distsiplinaar- ja kriminaalõiguslik mõiste, mis interpreteerituna läbi õigusliku prisma, teisi aspekte kõrvale jättes, tähendabki seda, et seltskondlikele käitumisnormistikele on omistatud legaliteet ja et need on sanktsioneeritud karistuse ähvardusel. Tema arvates avaliku korra mõistega ei tähistata õiguskorda üldse, vaid peamiselt just neid normistikke – muu seas just eriti seltskondliku käitumise normistikke – mis tulevad rakendamisele publikus või publiku suhtes. (Kliimann 1939:131) Seega eeldab ühiskondlikku

ellu puutumine isiku käitumise või selle tulemuse avalikkust, mistõttu peetakse avaliku korda enamasti avalikes kohtades.

Võrreldes eesti keelega on saksa keeles mõiste avalik kord sisustatud põhjalikumalt. Geneva ülikooli professor Blaise Knapp käsitleb avalikku korda kitsamas tähenduses seisundina, mille kaitseks antavad korraldused ja abinõud on tagatud sageli karistusõiguslike sätetega. Lisaks üldprintsipile toob ta välja komponendid, millest koosneb avalik kord:

- Avalik julgeolek, mis kaitseb üksikisikut ja tema vara loodus ja inimtegevusest põhjustatud ohtude ja katastroofide eest;
- Avalik rahu, mis pakub kaitset kuulmis- ja nägemismeeli, samuti vaimu-, hinge- ja mõttetegevust häiriva tegevuse eest;
- Avalik tervishoid, mis kaitseb elanikkonna tervislikku seisundit ähvardavate ohtude eest (tervise, toiduainete, ravimite, töötingimuste, keskkonnakaitse kontroll);
- Hea usk äritavades, mis kaitseb isikut kogemuse puudumisel teiste kavaluse või ebaausate ärisuhete eest;
- Avalik kõlblus, mida ei saa lähemalt defineerida, sest see on alati sõltub ajast, kohast ja isikute ringist. (Knapp 1992:27-29)

Kuigi Eesti Vabariigi põhiseadus avalikku korda konkreetselt ei määratle, on tegemist olulise põhiõigustesse sekkumise alusega. Avaliku korra mõiste PS-es on laiemalt käsitletav kui avalik õiguskord. PS sätestab avaliku korra mõisted mitmetes paragrahvides:

- PS § 26 sätestab perekonna- ja eraelu kaitse, erandina on õigustatud sekkumine avaliku korra kaitse eesmärgil seaduses sätestatud juhtudel ja korras;
- PS § 33 sätestab eluruumi, valduse või tööruumi puutumatus, erandina on õigustatud sekkumine avaliku korra kaitse eesmärgil seaduses sätestatud juhtudel ja korras;
- PS § 40 sätestab usutalituste täitmise vabaduse, erandina on õigustatud sekkumine avaliku korra kahjustamise korral;
- PS § 45 sätestab südametunnistuse-, usu- ja mõttevabaduse, erandina on õigustatud piirangud avaliku korra kaitseks;
- PS § 47 sätestab kogunemisvabaduse, erandina on õigustatud piirangud avaliku korra kaitseks. (Eesti Vabariigi põhiseadus, 28.06.1992)

Avalik kord on õigushüve. Õigushüvede kaitse on üks olulisematest õigustest, mida iga inimene omab. Põhiseadus peab neid õigusi kahtlemata sisaldama. Kui aga tähelepanelikult vaadata ülaltoodud sätete peale, siis näeme, et Põhiseadus ei defineeri avaliku korra mõistet eraldi

õigushüvena, vaid hoopis kasutab seda teiste õigushüvede piiritlemise alusena. Loomulikult näitab see, et avaliku korra tagamine on niivõrd tähtis, et põhiõigusi ja vabadusi saab selle tagamisel piirata.

Tänapäeval kõige täpsemalt defineerib avaliku korra mõistet Politsei- ja piirivalveseaduse (PPVS) § 7² lg 1, milles räägitakse, et: avalik kord on ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning isikute subjektiivsete õiguste ja õigushüvede kaitstus. (Politsei- ja piirivalveseadus, 06.05.2009)

Karistusseadustiku (KarS) § 262 tähenduses on avaliku korra rikkumine karistatav väärtegu ning avalikus kohas teiste isikute rahu või avaliku korra muu rikkumise eest on ettenähtud rahaträhv kuni sada trahviühikut või arest. (Karistusseadustik, 06.06.2001)

Kohtupraktikas on avaliku korra all mõistetud tavade, heade kommetega, normidega või reeglitega kinnistatud isikutevahelisi suhteid ühiskonnas, mis tagavad igapäevase avaliku kindlustunde ja võimaluse realiseerida oma õigusi, vabadusi ja kohustusi. (RT III 1996, 12, 167 ja 25, 334). Samas on ka Riigikogu asunud seisukohale, et avaliku korra mõiste alla käivad näiteks sellised eetilised kategooriad nagu moraal ja kõlblus. (Truuväli jt 2002:575)

Samal seisukohal on ka saksa professor Franz-Ludwig Knemeyer, kes leiab, et demokraatlikus õigusriigis, kus on lubatav arvamuste ja maailmavaadete mitmekesisus, jääb viide (kõlblus-) moraalnormidele vaibuma tühja kajana, sest pluralistlikus ühiskonnas ei eksisteeri ühtset „avalikku moraali”, mis oleks küllaldaselt kõlbulik otsustamise mõõdupuuks. (Knemeyer 1995: 56-59). Lõputöö autor nõustub siinjuures sellega, et kõlblusnormide täpne sätestamine ei ole tähtis, kuid samas leiab, et vähemalt mingisugune raamistik kõlblusnormide ja nende rikkumise kohta tuleb sätestada.

Saades Euroopa Liidu (EL) liikmesriigiks võttis Eesti endale kohustuse järgida EL õigusakte. Euroopa Liidu lepingu VI jaos (Euroopa Liidu leping, 07.02.1992) „Sätted politseikoostöö ja õiguslase koostöö kohta kriminaalasjades“ paiknev artikkel 29 sõnastab Euroopa Liidu eesmärgi tagada kodanikele kõrgetasemeline kaitse vabaduse, turvalisuse ja õiguse alal. Nii näiteks Saksamaal on ohutõrjeorganite ülesandeks avalikku turvalisust või korda ähvardavate ohtude tõrjumine ning avaliku turvalisuse või korra häirete kõrvaldamine, kuivõrd see on avalikes huvides. (Schoch 2004:473)

Korrakaitseadus (KKS) on hiljuti vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud uus õigusakt, mis paneb paika nii tähtsaid asju nagu avalik kord. Miks seda seadust ei olnud varem vastu võetud ja

miks võeti nüüd? Seaduse vastuvõtmine võttis aega neli aastat (16.05.2007 kuni vastuvõtmiseni 23.02.2011), kuid valmistumine selleks seaduseks algas hoopis varem, ühiskond vajab seda meie riigi taasiseseisvuse päevast saati. Seaduse loomiseks oli mitu põhjust: (Korraldusseadus 49SE)

- Oli vaja kindlalt ja seaduse tasandil defineerida selliseid termineid nagu: avalik kord, avalik koht, korralduse, oht, korraldumise;
- Eristada üksiksest korralduse funktsioone ja karistusõiguslike funktsioone. Pöörata rohkem tähelepanu ennetustegevusele kui karistamisele.
- Ühtlustada ja koondada ühte seadusesse korralduseorganite poolt kõige sagedamini rakendatavate riikliku järelevalve erimeetmete rakendamiseks volitavad normid;
- Kehtestada kogu riigis ühtsed ja seaduse tasandil sätestatud avalikus kohas käitumise nõuded;
- Tagada ohtude õigeaegne ning tulemuslik tõrjumine. (Korraldusseadus 49SE)

Korraldusseaduse (KKS) tähenduses on avalik kord ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine, isikute subjektiivsete õiguste ja õigushüvede kaitstus, eraõiguse normide järgimine ja isiku subjektiivsete õiguste ning õigushüvede kaitstus on avaliku korra osa niivõrd, kui võrd kohtulikkude õiguskaitset ei ole võimalik õigel ajal saada ja ilma korralduseorgani sekkumiseta ei ole õiguse realiseerimine võimalik või on oluliselt raskendatud ohtu tõrjumine avalikes huvides. See tähendab, et avalik kord on kõik see, mis on õigusnormidega kehtestatud ja seda nii individuaalsete (nt. isiku vabadused, eraõiguslikud varalised- ja mittevaralised õigused), kui ka kollektiivsete õigushüvede kaitseks ning sõltumata sellest kas tegemist on avaliku kohaga või mitte. (Korraldusseadus, 23.02.2011). Samaselt avaliku korra defineerib ka Politsei- ja piirivalve seadus (PPVS).

Avalik kord ei ole ainult avalikus kohas kehtiv kord, vaid laieneb kõikidele elusfääridele. Avaliku korra “avalikkus” ei seisne mitte tema kehtimises avalikus kohas, vaid see tähendab õiguskorra selle osa kaitset, mille kaitsmine on avalikes huvides. Samas on ka avalikus kohas käitumisenormide järgimine avaliku korra tagamise oluline komponent. (Vanaisak 10.12.2012)

Ühiskonna turvalisust võib määratleda kui kollektiivsete õigushüvede kogumit, mille olemasolu on vajalik organiseeritud ühiskondlikuks eluks. Sii kuuluvad näiteks elutähtsaid avalikke teenuseid osutavate institutsioonide kaitse ja toimimine (näiteks liikluse toimimine, vee- ja elektrivarustus ning muud kommunikatsioonid), avalike teabevahendite toimimine, rahvatervise

kaitse. Avalike teenuste tagamisel pole oluline, millises vormis (kas riigi, muu avalik-õigusliku juriidilise isiku või eraõigusliku isiku kaudu) neid osutatakse. (Vanaisak 10.12.2012)

Antud hetkel avaliku korra tagamisele kas otseselt või kaudselt on kaasatud Eesti politsei, Munitsipaalpolitsei, Terviseamet, Naabrivalve ja eraturvafirmad, mis tegutsevad Turvaseaduse alusel, korteriühistud ja teised. Korrakaitseaduse (KKS) § 6 lg 1 järgi on korrakaitseorgan seaduse või määrusega riikliku järelevalve ülesannet täitma volitatud asutus, kogu või isik. (Korrakaitseadus, 23.02.2011) Samas paragrahvis räägitakse sellest, et kui korra tagamine või ohu tõrjumine ei kuulu ühegi muu korrakaitseorganile, siis see on politseipädevuses. Kui ohu ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine või korrarikkumise kõrvaldamine ei ole korrakaitseorgani pädevuses, siis edastab ta teate meetme kohaldamise vajalikkuse kohta pädevale korrakaitseorganile. Korrakaitseorganite koostööst räägib KKS § 10 lg 2 (Korrakaitseadus, 23.02.2011), et koostöö ulatus määratakse seaduse või määrusega. Nende ulatuse piirid on aga õigusaktides määratletud väga ebakindlalt, kuna enamus toetub tööpraktikale.

KKS § 15 räägib, et oma käitumisega ohu tekitanud või korda rikkuv isik on kohustatud tõrjuma ohu või kõrvaldama korrarikkumise. Kui oma käitumisega ohu tekitanud või korda rikkuv isik on alla 14-aastane või piiratud teovõimega täisealine isik, siis on selle isikuga solidaarselt kohustatud tõrjuma ohu või kõrvaldama korrarikkumise ka tema eestkostja või muu seaduslik esindaja ning kui oma käitumisega ohu tekitanud või korda rikkuva isiku käitumise eest on tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 132 kohaselt vastutav teine isik, siis on see isik ohu tekitanud või korda rikkuva isikuga solidaarselt kohustatud tõrjuma ohu või kõrvaldama korrarikkumise. Kui avalikku korda ohustab või rikub loom või asi, siis on selle omanik või mahajäetud looma või asja korral selle viimane omanik kohustatud tõrjuma ohu või kõrvaldama korrarikkumise ning isik, kellel on tegelik võim looma või asja üle, on omanikuga solidaarselt kohustatud tõrjuma ohu või kõrvaldama korrarikkumise ja isik on üksi kohustatud tõrjuma ohu või kõrvaldama korrarikkumise, kui ta on saanud tegeliku võimu looma või asja üle vastu omaniku taht või ilma omaniku tahteta. Sama kehtib ka siis, kui ta on esitanud koos omanikuga ühisavalduse tegeliku võimu omandamise kohta pädevale korrakaitseorganile. Eelnimetatud seaduse järgi avaliku korra eest vastutab ka ohtu tõrjuma või korrarikkumist kõrvaldama kohustatud isiku õigusjärglane, kui tegemist ei ole isikuga lahutamatuult seotud kohustusega. (Korrakaitseadus, 23.02.2011)

Riigikohus leiab, et teiste isikute rahu rikkumine eeldab personifitseeritud füüsilise isiku olemasolu, mistõttu selle all tuleb eelkõige mõista teiste isikute turvalisust, elu ja tervist ning

rahu häirivat tegevust, samuti lugupidamatuse väljendamist teiste isikute suhtes, kui need teod ei moodusta eraldi süüteo koosseisu. Sellisteks tegudeks võivad olla näiteks lärmamine või muu müra tekitamine, ebasüüdsate väljendite kasutamine, teiste isikute tülitamine. (RT III 2003, 27, 277)

Eelpooltoodust selgub, et avaliku korra mõiste määratlemisel lähtutud sarnastest seisukohtadest. Avalikku korda määratletakse enamasti lähtuvalt ühiskonnast tulenevatest kokkulepitud käitumisreeglitest. Samas takistab ühest määratlust avaliku korra mõiste ulatuslikkus, sest käitumisreeglid iseenesest hõlmavad mahukad kogumit subjektiivsete tunnustega ühiskondlikest väärtustest.

Sisuliselt oleme jõudnud olukorrani, kus inimene ei saa enam mõistlikult eeldada, kas tema tegevus on korraõigusega kooskõlas või mitte, kuna see sõltub piirkonnast, kus ta parasjagu viibib, sest ühtset määratlust Eesti Vabariigi territooriumi jaoks kehtestatud ei ole. Eestis ei ole seadust, mis määratleks täpsemalt avaliku korra mõistet ja politsei poolt rakendatavaid meetmeid avaliku korra kaitsel. Puuduvad kriteeriumid, mille alusel saavad politseinikud otsustada konkreetsel juhul põhiõiguste piiramise vajalikkuse ja proportsionaalsuse üle. (Vanaisak 10.12.2012)

1.2 Avalik koht ja avaliku koha nõuded

Selline termin, nagu avalik koht, kasutatakse sageli teaduskirjanduses, kuid selle tähendus on erinev, kuna erinevate distsipliinide autorid kasutavad terminit üsna erinevalt. Kõige silmatorkavam kontrast on nende vahel, kes esindavad sotsiaalseid teadusvaldkondi ja nende, kelle nägemuse kohaselt on avalik koht füüsiline ruum, nagu linnaväljak või linnahall. Samal ajal on kokku lepitud avaliku koha kasutusvõimaluste märkimisväärses ühisosas on, mis aitab perspektiivis rohkem selgitada seda mõistet. Funktsioonide üldine tunnus on avaliku koha avatus, tema tähtsus demokraatlikus ühiskonnas ning selle degeneratsiooni arusaamad kaasaegses elus. (Goodsell 2003)

Poliitilises- ja moraalifilosoofias on avaliku koha mõiste sageli seotud nimega Hannah Arendt, kes oli juudi päritolu saksa politoloog ja filosoof. Tema arvates on avalik koht avalikkuse tegevuse sfäär, mis on oluline demokraatliku ühiskonna jaoks. See on riik, milles kodanikud läbi kollektiivse arutelu ja ühistegevuse tegutsevad avaliku hüve nimel. Ta väidab, et kahjuks tõmbab kaasaegne psühholoogiline areng ja -majanduslik jõud kodanikke avalikust kohast eemale erasektori vaatevälja ja majandusliku tegevuse suunas. (Hansen 1993)

Saksa filosoof ja sotsioloog Jürgen Habermas on samuti tihedalt seotud avaliku koha üldise ideega, mida tõlgitakse avaliku sfäärina. Oma raamatus „The public sphere: An encyclopedia article” kirjeldab ta avaliku sfääri kui valdkonda, kus toimub vestlus ja arutelu eraisikute poolt avalikkust huvi pakkuvates küsimustes. Diskursus ulatub intiimsest ja isiklikust arutelust avaliku dialoogini. Avalikus sfääri peamiseks tunnuseks on üldine juurdepääs. Igaühel peaks olema võimalus sinna siseneda ning side ruumiga peaks olema ideaalselt vaba ja ilma piiranguteta. See hõlmab suunda võimalust võtta vastu sõltumatuid otsuseid ja kritiseerida, sealhulgas ka kriitikat riiklike meetmete ja kavatsuste suhtes. (Habermas 1974)

Jürgen Habermas ja Hannah Arendt'i avaliku kohaga seotud ideid kommenteeris põhjalikult ka Yale'i Ülikooli professor ja filosoof Seyla Benhabib (1996), kelle sõnul on nende mõtted antud valdkonnas paralleelsed, kuid mitte identsed. Tema arvates on Arendt'i avalik koht peamiselt poliitilise tegevuse areen, kuid Habermas'i avalik sfäär kätkeb endas põhiliselt avalikku kommunikatsiooni. Benhabib ise väidab, et avalik koht täidab potentsiaalselt kahte funktsiooni, millest esimene on „terviklik” funktsioon, mis toob ja selgitab, mida tuleb teha ning teine funktsioon on „tunnetuslik”, mis toodab ja muudab isikute isiklikud huvid ühiskonnas tunnustatud huvideks. (Benhabib 2006: 200-201)

Avaliku koha mõiste selgitamine on lai ja huvitav valdkond, millega tegelesid ja tegelevad filoloogid, filosoofid ja seadusandjad, kuid aga ei ole antud mõiste üheski Eesti Vabariigi seaduses defineeritud, välja arvatud Korrakaitse seadus (KKS), mis ei ole aga veel jõustunud.

Avaliku korra rikkumise väärteo koosseisu tuvastamiseks tuleb kõigepealt leida vastus sellele, mis on avalik koht. Samuti tuleb anda vastus sellele, kas teiste isikute all on mõeldud vähemalt kahte isikut või piisab, kui ühe isiku rahu on rikutud? Kas teisteks isikuteks on ka oma pere liikmed ja kas need isikud peavad alati olema tuvastatud? Mis on rahu, mis on avalik kord ja selle muu rikkumine ning kas ka see peaks toimuma avalikus kohas?

KKS-e § 54 tähenduses avalik koht on määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olev maa-ala, ehitis, ruum või selle osa, samuti ühissõiduk.

Riigikohus leiab, et avalik koht on selline koht, kuhu on ligipääs ka kolmandatel isikutel, kes pole õiguserikkujaga isiklikult seotud (RT III 1996, 12, 167 ja 25, 334). Mitmes lahendis on Riigikohus asunud seisukohale, et avalikuks kohaks võib olla ka takso ja vangla. (RT III 2002, 12, 129) Avaliku koha mõiste eeldab seda, et koht on avatud laiale isikuringile, mistõttu ei ole vastava rikkumise puhul nõutav nende isikute identifitseerimine, kelle rahu rikuti. (RT III 2003, 21, 200)

Tallinna linna avaliku korra eeskirja § 2 lg 2 ja Viimsi valla avaliku korra eeskirja § 2 lg 2 tähenduses on avalik koht üldkasutatav koht või vabaks liikumiseks ja kasutamiseks piiratud territoorium, ehitis või selle osa (Tallinna Linnavolikogu määrus 25.08.2005; Viimsi Vallavolikogu määrus 09.06.2009). Maardu linna heakorra eeskirja esimese peatükki kolmas punkt (Maardu Linnavolikogu määrus 21.11.2000) seletab lahti, et avalik koht on territoorium, ehitis või ruum, mis on antud üldiseks kasutamiseks või mis on tegelikult üldkasutatav (väljak, tänav, tee, park, haljasala, kalmistu, staadion, turg, rand, suplemiskoht või muu puhkeala, hoov, hoone, rajatis, klubi, toitlustusettevõtte, restoran, baar, kauplus, võimla, käimla, saun, ettevõtte, elamu, elamu trepikoda, ühissõiduk jms).

Lõputöö autor on seisukohal, et vaatamata avaliku koha mõiste olemasolule, ei ole üheski seaduses seda defineeritud ning ametlikult vastu võetud. Siinjuures tuleb meeles pidada, et avalikku kohta iseloomustab selle kasutatavus ja interaktiivsus, sõltumata tema esteetilisest väärtusest. Kuna avalik koht on mõeldud igapäevase sõltumata soost, vanusest ja muudest omadustest, peab see olema ligipääsetav ja piiranguteta kasutatav ruum, kus käituda on vaja siiski vastavalt seadustele.

1.3 Avaliku korra rikkumise eest karistamise alus

Inimeste rahu rikutakse iga päev. Nädalavahetustel ja pühade ajal rohkem, nädala sees tavaliselt vähem. Milles on probleem ja millised on need põhjused, mis põhjustavad jätkuvalt inimeste rahu rikkumisi eluruumides? Lõputöö autor puutub igapäevatoos kokku isikute rahu rikkumistega eluruumides, olles ka ise antud probleeme lahendanud ning sellega seoses Harju Maakohtu istungitel osa võtnud. Enamus rahu rikkumisi toimuvad öösiti ehk peale kella 23:00 kuni 07:00. Samuti ei saa nõustuda, et päeval ajal inimeste rahu ei rikuta. Autori igapäevane töökogemus näitab, et paljud inimesed ei tunne seadusi ja oma õigusi ja arvavad, et kuni öörahu (alates kellast 23.00) võivad teha enda eluruumis, mida heaks arvavad. Mõned kodanikud, kelle rahu pidevalt rikutakse, on seisukohal, et parem on kannatada rahu rikkumist, kui astuda naabritega konflikti. Mõned inimesed lihtsalt kardavad, et naabriviha võib hiljem olla kättemaksu aluseks. Enamasti inimesed ei tea, et teiste isikute rahu häiriva tegevuse korral tuleb lähtuda eelkõige avaliku korra regulatsioonist. Igapäev on õigus pöörduda politsei poole juhul, kui ta leiab, et rikutakse avalikku korda Karistusseadustiku (KarS) § 262 mõttes.

Müra normaaltase elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid, mille reguleerib sotsiaalministeerium, räägib sellest, et müratekitavate seadmete paigaldamisel ja haldamisel ei või müra ületada normaaltaset käesolevas määruuses käsitletud hoonetes ja välisterritooriumitel. Määruse nõudeid tuleb arvestada ka müratekitavate seadmete paigaldamisel tööstushoonetesse ning nende välisterritooriumile. Samuti kehtib see meelelahutusürituste ja ehitustööde korraldamisel. Määruse nõudeid tuleb täita linnade ja asulate planeerimisel ning ehitusprojektide koostamisel, samuti müratekitavate ettevõtete olemasolul elamutes ja muudes hoonetesse. (Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid 04.03.2002)

Eelnimetatud määruse § 2 lg 1 ja lg 2 tähenduses on heli keskkonnas levivad mehaanilised võnkumised. Müra on inimest häiriv või tema tervist ja heaolu kahjustav heli. Olmemüra on määruse § 2 lg 20 tähenduses inimeste tegevusest põhjustatud müra hoonetes ning vastavalt nimetatud määruse § 12 käsitletud müra parameetritele mõõdetakse seda vastavalt määruuses kehtestatud mõõtemetoditele. Mõõtmise teostajal peab olema Eesti Akrediteerimiskeskuse või mõne muu pädeva akrediteerimisasutuse poolt «Mõõteseaduse» (RT I 1994, 71, 1224; 2000, 71, 442) § 134 lõike 2 alusel välja antud erialast kompetentsust kinnitav tunnistus või akrediteerimistunnistus.

Seega ei saa Eesti politsei antud rikkumiste eest kedagi vastutusele võtta, kuna politsei ei ole antud valdkonnas pädev mõõtja. Välisõhu kaitse seaduse (VÕKS) § 123 tähenduses välisõhus leviv müra on inimtegevusest põhjustatud ning välisõhus leviv soovimatu ja kahjulik heli, mille tekitavad paiksed või liikuvad saasteallikad. Müra tekitamine põhjendamatult on keelatud ning nimetatud seaduse § 135 lg 1 järgi välisõhus leviva müra üle teostab järelevalvet Terviseamet. (Välisõhu kaitse seadus 05.05.2004)

Kuna politsei ei saa müra iseseisvalt mõõta, vaid saab nõuda müra vähendamist, ei ole igapäevaselt politsei reageerimine sellisel moel mõistlik. Antud olukorras tuleb teha koostööd Terviseameti müra mõõtva ametnikuga, aidates vajadusel ja võimalusel ära hoida mõõtmist segava või takistava muu müraallika tegevust.

See, et öörahu seostatakse kella 23:00, tuleneb ilmselt müra piirnormidest. Lubatavale mürale on piirid kehtestatud Vabariigi Valitsuse määruse "Eluruumidele esitatavad nõuded" punktis 10 (Eluruumidele esitatavad nõuded 26.01.1999), mis sätestab, et müra eluruumis ei tohi ületada päeval 40 detsibelli ning öösel 30 detsibelli. Tegelikult on inimese sosina müratase umbes 35 detsibelli, mis selgelt näitab seda, et isegi päevasel ajal peab korteris olema rahu ja vaikus. Täpsemalt on müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja

müra taseme mõõtmise meetodid sätestatud sotsiaalministri määruses (Sotsiaalministri määrus 04.03.2002), mis on kehtestatud Rahvatervise seaduse § 8 lg 2 p 17 alusel. (Rahvatervise seadus 21.07.1995). Rahvatervise seadusest ja eelpoolt nimetatud sotsiaalministri määrusest tulenevate nõuete täitmise üle teostab järelevalvet Terviseamet ja tema kohalikud asutused, mitte aga politsei, millest suurem osa elanikke ei tea. Siin aga tekkib rahastamise probleem, kuna Terviseameti müra taseme mõõtmine on tasuline teenus, ja selle eest peab maksma murelik kodanik, kellel puudub arusaam, miks ta peab ta maksma selle eest, et tuvastatakse tema rahu rikkumine.

Lõputöö autor leiab, et politsei (eriti piirkonnapolitseinikud), samuti korteriühistute juhatus peaks rahu rikkumise valdkonnas rohkem tegema selgitustööd, kuna kodanikud ei teadvusta, et esmane järelevalve antud juhul on terviseametil ja kohalikul omavalitsusel.

Järgnevalt püüab lõputöö autor anda oma visiooni ning seaduslikku ülevaadet avaliku korra rikkumise eest karistamise alusele:

KKS § 55 järgi avalikus kohas on keelatud käituda teist isikut häirival või ohtu seadval viisil, eelkõige:

- teist isikut lüüa, tõugata, kakelda, loopida asju teise isiku, looma või asja pihta neid ohtu seades või käituda muul viisil vägivaldselt
- teist isikut sõnaga, žestiga või muul moel solvata, hirmutada või ähvardada
- viibida alasti, kui see oluliselt häirib teisel isikul koha sihipärast kasutamist. Kohaliku omavalitsuse üksusel on õigus määrata oma territooriumil kindlaks kohad, kus alasti viibimist ei loeta, sõltumata asjaoludest, teisi isikuid häirivaks
- pakkuda isikut häirival viisil talle kaupa või teenust või häirival viisil kerjata
- tarbida alkoholi või toidugruppi mittekuuluvat joovet tekitavat ainet ühissõidukipeatuses, teeliikluses osalevas avalikus kasutuses olevas ühissõidukis, koolieelse lasteasutuse, lasteaed-alkkooli, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, huvialakooli, noortelaagri, tervishoiuteenuse osutaja või hoolekandeadusutuse ehitises või territooriumil või selle osas õppe- ja kasvatustegevuse või tervishoiuteenuse osutamise ajal, samuti lastele suunatud avalikul kogunemisel
- magada või telkida viisil, mis oluliselt häirib teisel isikul koha sihipärast kasutamist
- reostada, rikkuda, hävitada või ümber paigutada avalikus kasutuses olevat asja või kasutada seda muul kui ettenähtud otstarbel, sealhulgas panna jäätmeid mujale kui selleks ettenähtud kohta, reostada veekogu või purskkaevu

- viibida ilma omaniku või valdaja loata asjakohaselt tähistatud varisemisohtlikus või muus ohutuse tagamiseks piiratud kohas, välja arvatud juhul, kui sellises kohas viibitakse ohu tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks.

KarS (Karistusseadustik 01.09.2002) § 2 lg 2 räägib sellest, et karistatakse teo eest, kui see vastab süüteo koosseisule, on õigusvastane ja isik on selle toimepanemises süüdi. Järelikult kedagi ei saa avaliku korra rikkumise eest võtta vastutusele, kui tema tegevuses puudub süüteo koosseis.

Riigikohtu tähenduse kohaselt eeldab obligatoorselt avaliku korra rikkumine KarS § 262 järgi, et tegu oleks toime pandud avalikus kohas või et teo tagajärjel oleks rikutud väljaspool vahetatut tegutsemiskohta viibivate isikute rahu või avalikku korda rikutakse muul viisil (mitte rahu rikkumisega). Samas ei nõua seadus avaliku korra rikkumise subjektiivse koosseisu tunnustena tahtluse, motiivi, eesmärgi ega ajendi tuvastamist. Väärteona on KarS § 15 lg 3 kohaselt karistatav ka ettevaatamatu tegu, mis rikub avalikku korda. Seega ei ole tegu, mis pole toime pandud avalikus kohas ja mille tagajärjel ei rikuta teiste isikute rahu ega rikuta muul viisil avalikku korda, kvalifitseeritav avaliku korra rikkumisena KarS § 262 järgi. (RT III 2003, 27, 277)

Samuti leiab Riigikohus, et avaliku korra muu rikkumisena tuleb käsitada näiteks avaliku asja rikkumist, lõhkumist või omavolilist teisaldamist, kui puuduvad kuriteo tunnused KarS § 204 järgi, samuti alkoholi pruukimist avalikus kohas või alkoholijoobes avalikku kohta ilmumist jms. Seejuures tuleb silmas pidada, et iga pisirikkumist ei ole õige käsitada väärteona KarS § 262 järgi. Väärteona on võimalik käsitada vaid tegusid, millega ilmselgelt rikutakse avaliku korra sisuks olevaid norme ja reegleid. (RT III 1996, 12, 167 ja 25, 334)

Riigikohus on mitmes oma lahendis osundanud ja olnud seisukohal, et eravalduses toime pandud tegu, mille tagajärjel ei rikuta avalikku korda, ei ole kvalifitseeritav avaliku korra rikkumisena KarS § 262 järgi, ehkki sellel teol võisid olla muud selle väärteo koosseisu tunnused. Näiteks Haldusõiguserikkumiste seadustiku (HÕS) § 145 järgi, mis on kehtetuks tunnistatud (RT I 2002, 56, 350) isikute rahu rikkumine eluruumides, kui sellega ei rikutud kolmandate isikute rahu väljaspool seda eluruumi, kus tegu toime pandi, ei ole kvalifitseeritavad KarS § 262 järgi. Karistusseadustiku järgi ei ole sellised teod tänapäeval karistatavad. Sellistel juhtudel on rikutud õigusi võimalik kaitsta eraõiguslike vahenditega. (Vanaisak 10.12.2012)

Tulenevalt Riigikohtu lahendist ei ole korter ega eramu avalik koht, seega vastutus neis kohtades avaliku korra rikkumise eest (lärm, sõim, pereliikmete rahu rikkumine) puudub ning

olmeskandalistid jäävad karistamata. Näiteks alkoholijoobes isik, kelle poolt on rikitud pere rahu, on võimalik toimetada kainenema pereliikme avalduse alusel juhindudes PPVS § 7²⁹, mis räägib et politseiametnik võib joobeseisundis täisealise isiku toimetada tema elu- või ööbimiskohta või kainenema arestimajja või arestikambrisse või kohaliku omavalitsuse kainestusmajja, kui see on vältimatu isikust endale või teisele isikule lähtuva vahetu ohu tõrjumiseks. Vastavalt PPVS § 7³⁰ lg 3 kainenema toimetatud isikut peetakse kinni kuni kainenemiseni, kuid mitte üle 24 tunni. Kui isik selle aja möödumisel ei ole sel määral kainenenu, et teda võiks lasta iseseisvalt lahkuda, kutsutakse tervishoiutöötaja tema terviseseisundit kindlaks tegema. Politseiasutuses isiku kainenema toimetamise kohta koostatakse protokoll, mille vorminõuded kehtestab siseminister määrusega (PPVS § 7³⁰ lg 8), perevägivallaleht ja kui isik saab kaineks, võetakse tema käest seletus ning ta vabastatakse. Väärteomenetlust avalduse alusel ei alustata (ei koostata ka väärteo mittealustamist ning avaldajale ei koostata vastust) ning vastutus puudub, välja arvatud juhul, kui eluruumis alguse saanud tüli kasvab üle avaliku korra rikkumiseks kohalolevate majaanike rahu häirimise teel. (RT III 1996, 25, 334)

Väljakutsele tulnud politseiametnik peab operatiivselt kaalutusotsuse vastu võtma ning olles kohtuga sarnane, kaaluma nii seaduste sätteid kui ka kohtulahendeid. Selle situatsioonis oleks mõistlik lõputöö autori arvamusel tagasi sisse viia HÕS § 145 – Rahu rikkumine eluruumides: isikute, sealhulgas perekonnaliikmete rahu tahtliku rikkumise eest eluruumides – määratakse rahatrahv kuni kümne päevapalga ulatuses või haldusarest viis ööpäeva. Siis oleks konkreetne seaduse säte konkreetses olukorras olemas, et politseiametnik võiks seda rakendada.

Lõputöö autor jagab siin Raine Eenma (2003) magistr töö mõttekäiku, kus ainult tugev korrakaitse, mis lähtub kodanikuühiskonna põhimõttest, tagab iga kodu turvalisuse. Igaühe õigus korraldada oma elu, teha iseseisvaid valikuid ja ehitada oma tulevikku peab olema kaitstud. Turvaline elukeskkond on see, kus on tagatud eraelu puutumatus ja seaduste täitmise vältimatus. Selle eesmärgi poole liikudes on riigil kohustus kaitsta oma kodanikke, tagamaks kollektiivne hüve – avalik julgeolek, kus lähim korrakaitseorgan on politsei, kes täidab üks riigi põhifunktsioonidest - tagab turvalisuse, mis tõttu politseiametnikele langeb suur vastutus, seades neile teenistusülesannete täitmisel kõrged nõuded.

1.4 Kaebuste lahendamise sammud Põhja prefektuuri näitel

Väärteomenetlus on paljuski kriminaalmenetlusele üles ehitud menetlusliik, kuna kõikide küsimuste lahendamisel, mida VTMS ei reguleeri, lähtutakse Kriminaalmenetluse seadustikust (KrMS). Tõendamise ja tõendite kogumise osas on seda eraldi rõhutatud VTMS § 31 lg, kus räägitakse et tõendamisel ja tõendite kogumisel järgitakse väärteomenetluses kriminaalmenetluse sätteid käesolevas peatükis sätestatud erisusi arvestades (Väärteomenetluse seadustik, 01.09.2002). Seega lähtutakse väärteomenetluses kõikide menetlustoimingute tegemisel KrMS-st. (Pajula, E., Ploom, T. 2004:28)

VTMS § 52 lg 3 sätestab, et Karistusseadustiku §-s 262 ettenähtud väärtegude kohtuväline menetleja on Politsei- ja Piirivalveamet ja valla- või linnavalitsus, seega politseil on õigus teostada menetlustoiminguid avaliku korra rikkumise puhul.

Oma igapäevases töös Põhja prefektuuris politseiametnikud lahendavad rahu rikkumistega seotud väljakutseid järgmise stsenaariumi järgi:

- Patrullekipaaz saab juhtimiskeskuselt väljakutse
- Politseipatrull saabub kohale ning kõigepealt läheb teataja juurde, kes selgitab välja, kuidas tema rahu rikutakse, milles seisneb rikkumine
- Järgmine samm on rahu rikkuja korteri kindlaks tegemine
- Politseinikud võtavad teatajalt avalduse rahu rikkumise kohta, kui teataja ise seda soovib. Avaldus kas võetakse vastu valgel paberil (kui politsei saabumismomendil lärmi enam ei ole kuulda) või teataja kuulatakse tunnistajana üle (kui lärm jätkub ka politsei juuresolekul ja politseinikud saavad seda oma ütlustega tõendada)
- Politseinikud lähevad rahu rikkuja korterisse ning vestlevad isikuga, keda palutakse lõpetada rahu rikkumine. Isikule tehakse kas suuline märkus (ehk suuline hoiatus juhul, kui leitakse, et isiku hoiatamine teda trahvimata on piisav) või tema suhtes alustatakse väärteomenetlus avaliku korra rikkumise eest. Sellisel juhul täisealise isiku suhtes on võimalik kohaldada kas kiirmenetlust (rahatrahv määratakse kiirmenetlusotsusega), kui asjaolud on selged ning inimene nõustub kiirmenetlusega, või üldmenetlust (koostatakse väärteoprotokoll, otsus rahatrahvi määramise või väärteoasja lõpetamise kohta võetakse vastu hiljem)
- Politseiasutusse saabudes kirjutatakse juhtumi kohta ettekanne ning materjalid lähevad registreerimisele menetlusinfosüsteemis (MIS). Peale seda materjalid edastatakse

piirkonnakonstaablile (kui tegemist on näiteks avaldusega) või menetlusgrupile (kui tegemist on väärteoprotokolliga)

- Piirkonnakonstaabel tutvub materjalidega, teostab vajadusel menetlustoimingud (tunnistajate ülekuulamised, küsib ettekanded patrullekipaazi poolt, menetlusosaluse isiku ülekuulamine, vajadusel ka kutse kättetoimetamine, mille ilmumata jätmise eest on võimalik kohaldada sundtoomist) ning võtab vastu otsuse.
- Süstemaatiliste rahu rikkujate suhtes on võimalik taotleda alustatud väärteomenetluse käigus kohtult aresti, kuid see protseduur on väga keeruline ja mahukas. Nimelt, kui rahu rikkuja ei ilmu kutsetel märgitud ajal kohtuvälise menetleja juurde ega ava politseile ust, siis on raske kohaldada isiku suhtes ka sundtoomist. Kui aga lõpuks pikaajalise töö tulemusena saadakse see isik kätte, siis kohus ei saa talle koheselt aresti mõista, kuna pelgalt kogutud väärteomaterjalidest kohtunikule ei piisa: tuleb kõik tunnistajad kuulata kohtuistungil üle. Aresti määramine sõltub rikkumise asjaoludest ja selle raskusest ning kas karistus parandab rikkujat või mitte. VTMS kohaselt maakohus arutab asja otsast peale. See on väga keeruline situatsioon, kuna tihtipeale selline õiguserikkuja ei ilmu ka kohtuistungile ega tule ka vabatahtlikult kanda kohtu poolt määratud aresti. Teda tuleb jälle taga otsida. Seega aresti määramise protsess kujuneb vägagi keeruliseks, mistõttu kohtuvälise menetleja eelistab kohaldada isiku suhtes rahatrahvi.

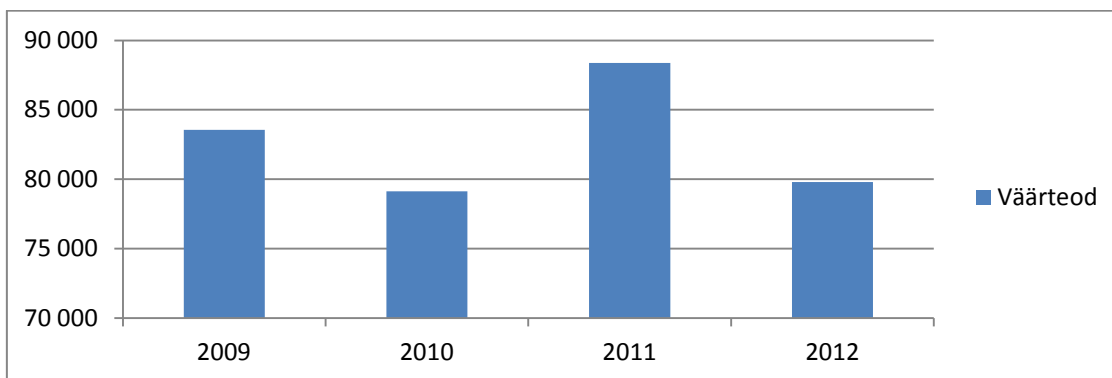
2. UURIMISTÖÖ, SELLE TULEMUSED JA JÄRELDUSED

Lõputöö teema, mille alusel autori poolt on läbi viidud uurimistöö, oli pakutud aastal 2011 Politsei – ja piirivalveameti poolt.

2.1 Avaliku korra rikkumistega seotud statistiliste andmete analüüs Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012

Uurimisprobleemi kontrollimiseks, mis seisneb selles, et inimeste rahu rikkumistega seotud väljakutseid on liiga palju ning rahu rikkujatele määratud karistused on väga kerged (keskmine trahvisumma on liiga madal), viis lõputöö autor empiirilise uuringu statistiliste andmete põhjal. Autori poolt olid läbi vaadatud ja analüüsitud Põhja prefektuuris registreeritud avaliku korra rikkumised, mille hulgas ka inimeste rahu rikkumised aastatel 2009-2012. Statistilised andmed on võetud Politsei – ja piirivalveameti intranetist ning andmebaasidest ALIS ja MIS märtsis 2013.

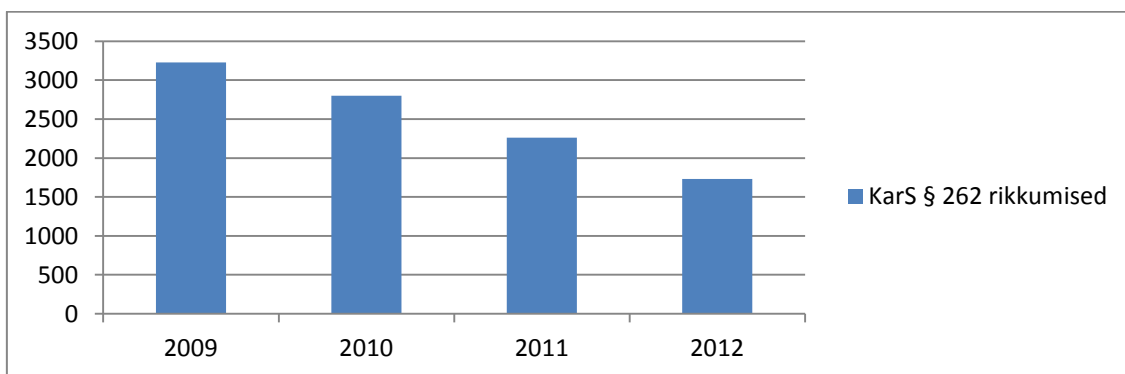
2009. aastal Põhja prefektuuris oli registreeritud 83 551 väärtetu, 2010. aastal - 79 131 väärtetu, aastal 2011 oli registreeritud 88 383 väärtetu ning aastal 2012 79 793 väärtetu. Statistika andmete tuginedes lõputöö autor jõudis järelduseni, et viimasel ajal väärtetude toimepanemises on olemas langustendents (vt joonis 1). (Politsei – ja piirivalveamet 2013)

Joonis 1. Registreeritud väärted Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012 (Andmed seisuga 15.01.2013 Developer Studio ALIS (MIS) baasil. Politsei – ja piirivalveamet)

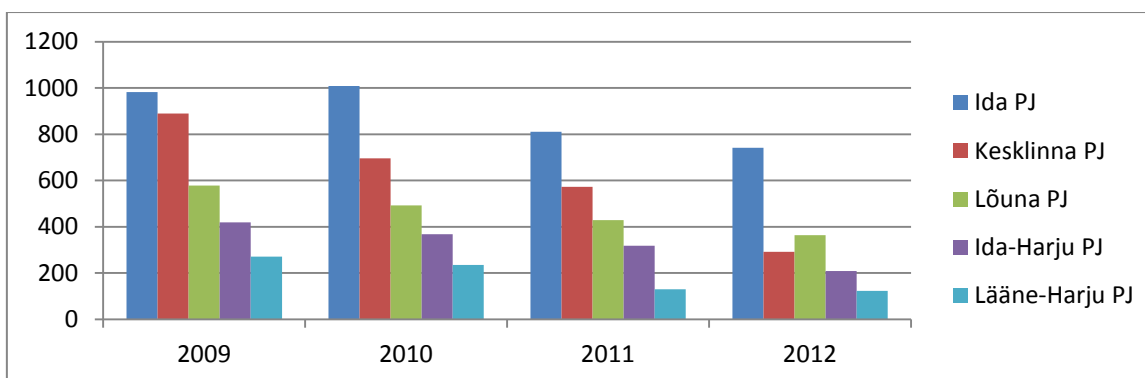
Avaliku korra rikkumise osakaal nende hulgas on samuti suur, kuid väärtetude dünaamika näitab meeldivat tendentsi, kus viimasel aastal avaliku korra rikkumisega seotud väärtetusid registreeritakse vähem. Nii aastal 2009 Põhja prefektuuris oli registreeritud 3227 juhtumit, aastal 2010 oli registreeritud 2801 juhtumit. Alates 2011 aastast nende juhtumite arv hakkas jälle

langema – 2261 juhtumeid aastal 2011 ning 1729 juhtumeid aastal 2012 (vt joonis 2). (Politsei – ja piirivalveamet 2013)

Joonis 2. Avaliku korra rikkumiste arv Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012 (Andmed seisuga 15.01.2013 Developer Studio ALIS (MIS) baasil. Politsei – ja piirivalveamet)

Põhja prefektuur jaguneb jaoskonniti järgmiselt: Kesklinna politseijaoskond (PJ), Ida politseijaoskond ja Lõuna politseijaoskond Tallinna linnas ning Ida-Harju politseijaoskond ja Lääne-Harju politseijaoskond Harjumaal. Statistika näitab, et Tallinnas registreeritakse rohkem väärtegusid, kui Harjumaal (vt joonis 1). Sama tendentsi on näha ka avaliku korra rikkumiste registreerimisel. Nii aastal 2009 Kesklinna PJ territooriumil oli registreeritud 889 avalikku korra rikkumist; Ida PJ-s avaliku korra rikkumiste arv on 982; Lõuna PJ-s on 578 juhtumit avalikku korra rikkumiste puhul; Ida-Harju PJ-s avaliku korra rikkumiste arv on 419 ning Lääne-Harju PJ-s on registreeritud 270 juhtumit. Aastal 2010 Kesklinna PJ-s oli registreeritud 695 avaliku korra rikkumist, Ida PJ-s 1008, Lõuna PJ-s 492, Ida-Harju PJ-s 368 ja Lääne-Harju PJ-s 235 juhtumit. Aastal 2011 Kesklinna PJ-s 573, Ida PJ-s 811, Lõuna PJ-s 428, Ida-Harju PJ-s 318 ning Lääne-Harju PJ-s 130 avaliku korra rikkumiste juhtumit. Aastal 2012 Kesklinna PJ-s oli registreeritud 291 avaliku korra rikkumist, Ida PJ- s 741, Lõuna PJ-s 363, Ida-harju PJ-s 208 ning Lääne – Harju PJ-s registreeritud avaliku korra rikkumiste arv on 122 (vt joonis 3). (Politsei – ja piirivalveamet 2013)

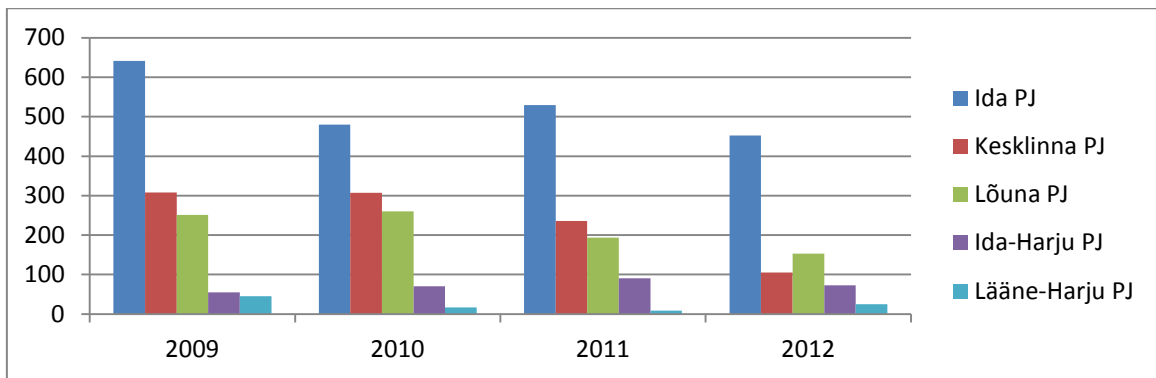

Joonis 3. Avaliku korra rikkumised Põhja prefektuuri jaoskondades aastatel 2009-2012 (Andmed seisuga 15.01.2013 Developer Studio ALIS (MIS) baasil. Politsei – ja piirivalveamet)

Statistiliste andmete järgi võib märgata, et avaliku korra rikkumisega seotud juhtumite arv langeb igal aastal nii Tallinna linnas, kui ka Harjumaa territooriumil. Ida politseijaoskonnas aastal 2010 oli registreeritud avaliku korra rikkumisega seotud juhtumeid rohkem (1008), kui 2009. aastal (982). Ülejäänud Põhja territooriumil asuvate politseijaoskondade statistika antud valdkonnas näitab positiivset vähenevat tendentsi. Lõputöö autor leiab (tänu ka sellele, et töötab antud piirkonnas), et põhjuseks on see, et Ida politseijaoskonnale kuuluv territoorium (Lasnamäe linnaosa, Pirita linnaosa, Viimsi vald) on suur. Näiteks ainult Lasnamäel (mille pindala on 27,41 km²) elab umbkaudu 116 500 elanikku (Lasnamäe Linnaosa Valitsuse üldteave 24.10.2011) ja Pirital (mille pindala on 18,7 km²), mille territooriumil elab rohkem kui 16 500 elanikku (Pirita Linnaosa Valitsus 17.07.2012). Lisaks elab Viimsi vallas (pindala on 73 km²) samuti umbkaudu 17 230 inimest (Viimsi Vallavalitsus 27.02.2012). Peaaegu 150 ruutkilomeetrit ning 150 000 elanikku peale on ainult kolm politseipatrulli (näiteks, Kesklinnas on vähemalt 6 patrulli), kes lihtsalt füüsiliselt ei jõua õigeajaliselt reageerida väljakutsetele. Seega näeme, et Ida politseijaoskonna osakaal avaliku korra rikkumistega seotud juhtumites on kõige suurem Põhja prefektuuris ning statistika järgi seisab ühel tasemel. Üldjuhul nii Tallinna linnas, kui ka Harjumaal avaliku korra rikkumiste arv näitab langemistendentsi.

Aastal 2009 Põhja prefektuuris oli registreeritud kokku 1317 inimeste rahu rikkumistega seotud väärteokoosseisu: Ida politseijaoskonnas oli registreeritud 641 rahu rikkumiste juhtumit, Keslinna politseijaoskonnas rahu rikkumiste arv oli 308, Lõuna politseijaoskonnas – 251, Ida-Harju politseijaoskonnas – 55 ning Lääne-Harju politseijaoskonnas 45 juhtumit. Aastal 2010 Põhja prefektuuris oli registreeritud kokku 1147 inimeste rahu rikkumistega seotud väärteokoosseisu: Ida PJ-s rahu rikkumiste arv on 480, Keslinna PJ-s – 307, Lõuna PJ-s – 260, Ida-Harju PJ-s – 70 ning Lääne-Harju PJ-s oli registreeritud 17 juhtumit. Aastal 2011 Põhja prefektuuris oli registreeritud kokku 1063 inimeste rahu rikkumistega seotud väärteokoosseisu: Ida PJ-s oli registreeritud 529 rahu rikkumistega seotud juhtumit, Keslinna PJ-s rikkumiste arv oli 236, Lõuna PJ-s – 194, Ida-Harju PJ-s – 91 ning Lääne-Harju PJ-s – 9. Aastal 2012 inimeste rahu rikkumistega seotud väärteokoosseisude arv oli 812, kus Ida PJ-s oli registreeritud 452 juhtumit, Keslinna PJ-s – 105, Lõuna PJ-s – 153, Ida-Harju PJ-s – 73 ning Lääne-Harju PJ-s – 25. (vt joonis 4). (Politsei – ja piirivalveamet 2013).

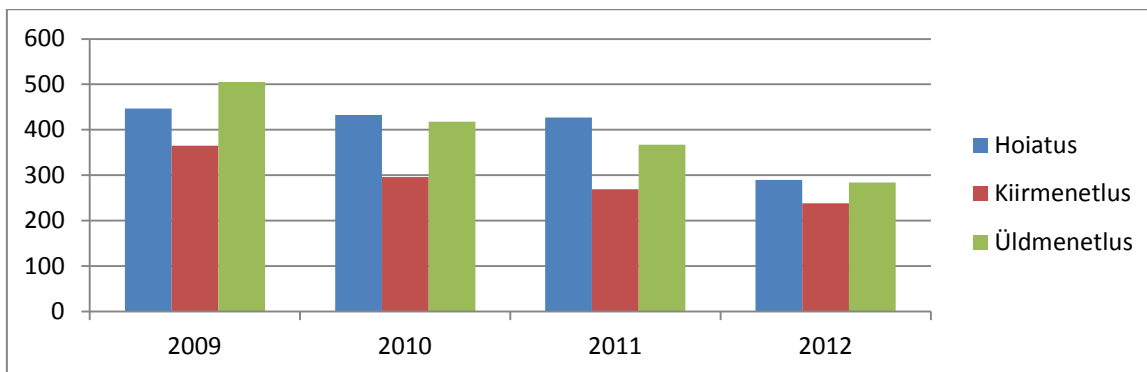

Joonis 4. Registreeritud inimeste rahu rikkumiste arv Põhja prefektuuri jaoskondades aastatel 2009-2012. (Andmed seisuga 15.01.2013 Developer Studio ALIS (MIS) baasil. Politsei – ja piirivalveamet)

Statistiliste andmete tuginedes jõuab lõputöö autor järelduseni, et inimeste rahu rikkumised eluruumides on Põhja prefektuuri territooriumil avaliku korra vastaste väärtegede suur osa, Tallinna linnas aga suurim. Lõputöö autor leiab, et inimeste rahu rikkumistega seotud juhtumite arv igal aastal Tallinna linnas langeb, välja arvatud Ida politseijaoskonnas aastal 2011 oli registreeritud inimeste rahu rikkumistega seotud juhtumeid rohkem (529), kui 2010. aastal (480). Ülejäänud Tallinna linna statistika antud valdkonnas näitab positiivset vähenevat tendentsi. Seega näeme seda, et Ida politseijaoskonna osakaal avaliku korra rikkumistega seotud juhtumites on kõige suurem Põhja prefektuuris ning statistika järgi seisab umbes ühel tasemel. Üldjuhul Tallinna linnas inimeste rahu rikkumiste arv näitab langemistendentsi, kuid aga väärteokoosseise arv jääb ikka kõrgemale tasemele. Ida-Harju ja Lääne-Harju territooriumil inimeste rahu rikkumiste arv on märgnataalt väiksem. Mõlemate jaoskondade statistika näitab meeldivat langustendentsi, välja arvatud 2011 aasta Ida-Harju PJ-s (91) ning 2012 aasta Lääne-harju PJ-s (25), kus registreeritud rahu rikkumistega seotud juhtumite arv oli kõrgem kui eelmisel aastal. Vaatamata sellele, et juhtumite arv aeg-ajalt langeb, inimeste rahu rikutakse pidevalt ning rahuldav olukord on tänase päevani saavutamata.

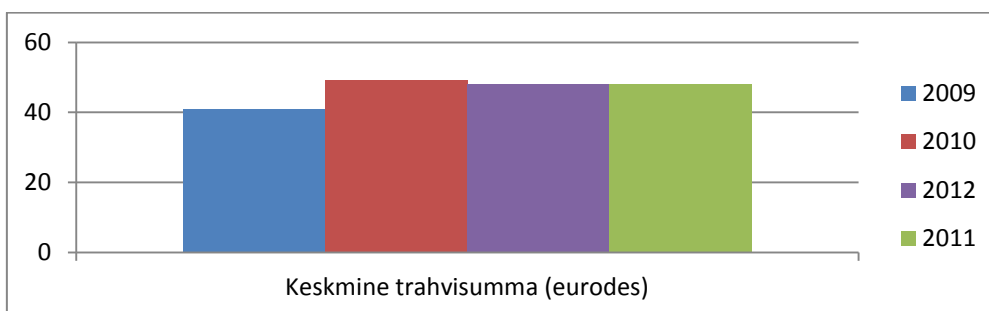
Käesoleva peatükis püstitatud probleemi kontrollimiseks, mis seisneb selles, et rahu rikkujatele määratud karistused on väga kerged (keskmine trahvisumma on liiga madal), toob autor järgmised statistilised andmed (vt joonis 5): aastal 2009 Põhja prefektuuris kokku oli registreeritud 1317 väärteokoosseisu, mille hulgast hoiatamismenetluste arv on 447, kiirmenetluse otsuste arv on 365 ning üldmenetluse otsuste arv on 505. Määratud rahatrahve kokku oli 689, mille keskmine trahvisumma on 41,05. – eurot. Määratud areste (kohtuotsusega) on 1. Aastal 2010 kokku oli registreeritud 1147 koosseisu, mille hulgast hoiatamismenetluste arv oli 433, kiirmenetluse otsuste arv on 296 ning üldmenetluse otsuste arv on 418. Määratud rahatrahve kokku on 524, mille keskmine trahvisumma on 49,34. – eurot. Määratud areste on 5. Aastal 2011 kokku oli registreeritud 1063 koosseisu, mille hulgast 427 olid

hoiatamismenetlusotsused, 269 on kiirmenetluse otsused ning 367 on üldmenetluse otsused. Määratud rahatrahve kokku on 500, mille keskmine trahvisumma on 48,16. – eurot. Määratud areste kohtu poolt on 3. Aastal 2012 kokku oli registreeritud 812 koosseisu, mille hulgast hoiatusmenetluste arv oli 290, kiirmenetluse otsuste arv oli 238 ning üldmenetluste arv 284. Määratud rahatrahve kokku oli 398, mille keskmine trahvisumma on 48,10. – eurot. Määratud areste kohtu poolt oli kokku 4.

Joonis 5. Inimeste rahu rikkumistega seotud menetluse liik Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012. (Andmed seisuga 15.01.2013 Developer Studio ALIS (MIS) baasil. Politsei – ja piirivalveamet)

Seega näeme, et hoiatamismenetluse otsuste arv on domineeriv (välja arvatud 2009 aasta, kus rohkem oli registreeritud üldmenetluse otsuseid), mis näitab et kohtuväline menetleja eelistab rahu rikkujaid hoiatada kirjalikus vormis ilma rahatrahvita. Juhul, kui kohtuvälise menetleja poolt on määratud rahatrahv, siis trahvisummad on tegelikult minimaalsed – keskmine trahvisumma Põhja prefektuuris on 46,13.- eurot (vt joonis 6), võrreldes sellega, et teiste isikute rahu rikkumise eest on ette nähtud rahatrahv kuni 100 trahviühikut (400.- eurot) või arest. (Karistusseadustik 01.09.2002)

Joonis 6. Määratud rahatrahvide keskmine trahvisumma inimeste rahu rikkumiste eest Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012. (Andmed seisuga 15.01.2013 Developer Studio ALIS (MIS) baasil. Politsei – ja piirivalveamet)

2.2 Ankeetküsitluse analüüs

Töö eesmärgi saavutamiseks viis autor läbi empiirilise uuringu. Käesoleva lõputöö raames oli läbi viidud uuring anketeerimise abil, küsimustiku näide (Lisa 1) on lisatud lõputööle. Küsimustik koosneb viieteistkümnest küsimusest. Igale küsimusele on pakutud vastusevariandid, samuti on võimalik vastata oma sõnadega või kommenteerida vastust. Uurimus oli läbi viidud eesmärgil selgitada, kuidas mõistetakse avaliku korra mõistet, mis ajal on rahu rikkumisi rohkem, millised rahu rikkumised juhtuvad politsei praktikas sagedamini kui teised ning välja selgitada, kas autori poolt toodud ettepanekud leiavad aret või mitte. Küsitlus oli läbi viidud jaanuaris-veebruaris 2013 ja toimus anonüümselt. Küsitluslehed olid täidetud käsitsi. Küsitletud oli Põhja prefektuuri politseiametnikud. Põhja prefektuuri jaoskonniti (Ida PJ, Kesklinna PJ, Lõuna PJ, Ida-Harju PJ ning Lääne-Harju PJ) laiali oli jagatud 100 ankeeti, tagasi saadud aga 74.

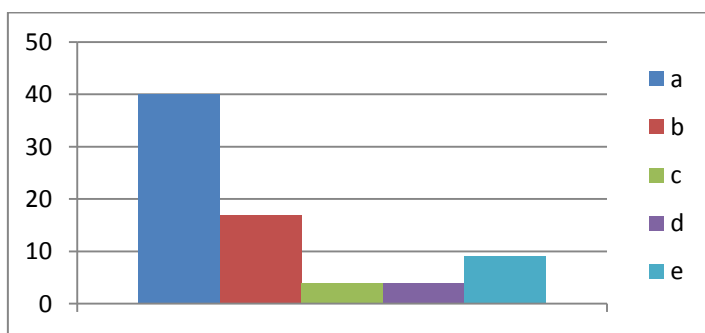
Edasi esitab lõputöö autor küsimustike alusel saadud andmete analüüsi. Andmed analüüsitud autori poolt iseseisvalt.

Esimeses küsimuseks autori poolt pakutud küsimustikus oli: Mis on Teie ametikoht?

Vastusevariantideks oli pakutud:

- a. Patrullpolitseinik (ka välijuht)
- b. Piirkonnapolitseinik
- c. Väärteomenetleja
- d. Noorsoopolitseinik
- e. Muu

Tulemused olid järgmised:

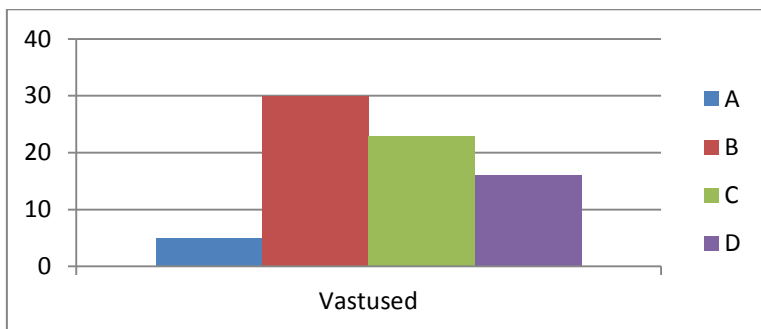
Joonis 7. Mis on Teie ametikoht? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Seega näeme, et 74 jagatud ankeetidest 40 on patrullpolitseinikud, 17 piirkonnapolitseinikud, 4 väärteomenetlejad, 4 noorsoopolitseinikud ning 9 muud (vt joonis 7).

Teine küsimus oli: Kui suur on Teie tööstaaž? Vastusevariandid olid:

- a. 0-1 a.
- b. 2-5 a.
- c. 5-10 a.
- d. 10 a. ja rohkem

Selgus, et vastuseid A oli 5; vastuseid B oli 30; vastuseid C oli 23 ning vastuseid D kokku oli 16 (vt joonis 8).

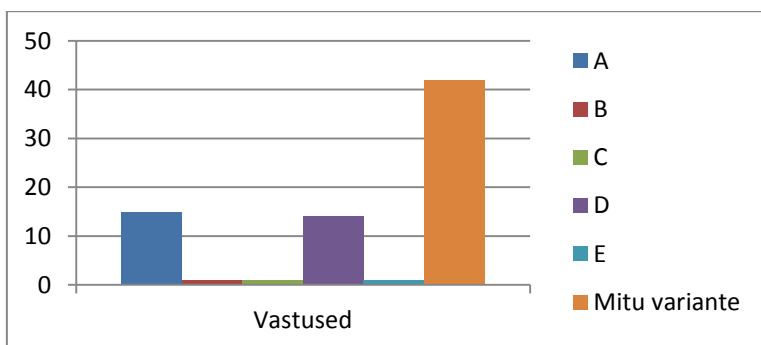
Joonis 8. Kui suur on Teie tööstaaž? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Lõputöö autor jõuab järelduseni, et vastanute keskmine tööstaaž on 2-10 aastat.

Kolmandaks küsimuseks oli: Mis on teie arvates avaliku korra rikkumine? Vastusevariandid olid järgmised:

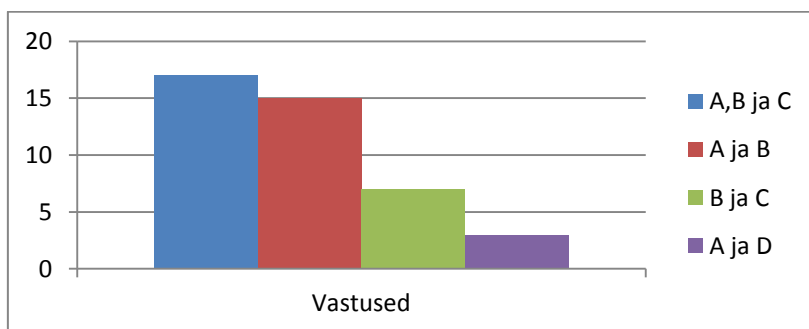
- a. Inimeste rahu rikkumine
- b. Kõik rikkumised, mis on toime pandud eluruumides
- c. Kõik rikkumised, mis on toime pandud tänaval
- d. Kõik rikkumised, mis ei ole kuriteod
- e. Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Tulemused olid järgmised:

Joonis 9. Mis on Teie arvates avaliku korra rikkumine? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

15 ametnikku leidsid, et avaliku korra rikkumised on inimeste rahu rikkumised. 1 ametnik vastas, et avaliku korra rikkumine on kõik rikkumised, mis on toime pandud eluruumides ning samuti 1 ametnik vastas, et avaliku korra rikkumised on kõik rikkumised, mis on toime pandud tänaval. 14 ametnikke vastasid, et kõik rikkumised, mis ei ole kuriteod ongi avaliku korra rikkumised. 1 ametnik vastas, et avaliku korra rikkumised on need rikkumised, mis on toime pandud avalikus kohas (vt joonis 9). 42 ametnikku valisid õigeks vastuseks mitu varianti (vt joonis 9), mille hulgas domineerivad A, B, C vastuste variandid. 17 ametniku arvates avaliku korra rikkumised on inimeste rahu rikkumised ning kõik rikkumised, mis on toime pandud eluruumides ja tänaval. 15 ametnikku vastasid, et avaliku korra rikkumised on inimeste rahu rikkumised ja rikkumised, mis on toime pandud eluruumides. 7 ametniku arvates õigeks vastuseks on B ja C ehk rahu rikkumised, mis on toime pandud eluruumides ja tänaval. 3 ametnikku vastasid, et avaliku korra rikkumised on inimeste rahu rikkumised ning rikkumised, mis ei ole kuriteod. Seega näeme, et domineeriv on A variant ehk inimeste rahu rikkumine, mille õigeks vastuseks valisid kokku 50 vastanutest, mis näitab, et avaliku korra kõrvutakse eelkõige inimeste rahuga (vt joonis 10).

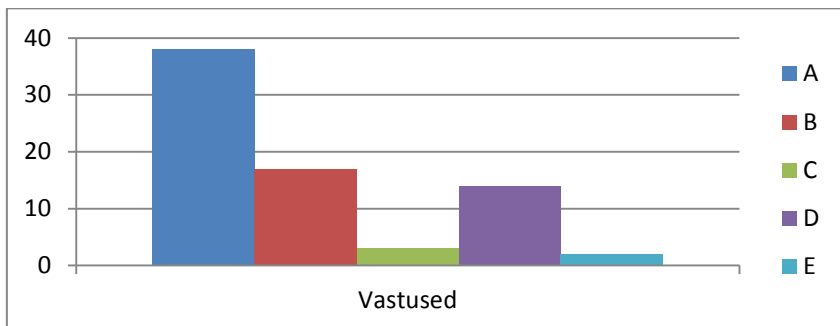
Joonis 10. Mis on Teie arvates avaliku korra rikkumine? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Järgmiseks ehk neljandaks küsimuseks oli: Kui tihti puutute oma igapäevases töös kokku isikute rahu rikkumistega? Vastusevariandid olid järgmised:

- Iga päev
- Üks kord nädalas
- Paar korda kuus ja vähem
- Mitte kunagi
- Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Tulemused olid järgmised: 38 vastanute sõnul nemad puutuvad oma igapäevases töös isikute rahu rikkumistega iga päev (variant A). 17 vastanutest puutuvad oma igapäevases töös kokku isikute rahu rikkumistega üks kord nädalas (variant B). 3 vastanute sõnul nemad puutuvad oma igapäevases töös kokku isikute rahu rikkumistega paar korda kuus ja vähem (variant C). 1

ametnik vastas, et puutub antud probleemiga paar korda nädalas ning 1 ametnik vastas, et puutub probleemiga paar korda vahetuse jooksul (mõlemad E variandid). 14 vastanut, kelle hulgast ei olnud mitte ühtegi piirkonna- või patrullpolitseiniku, ei puutu oma igapäevases töös kokku isikute rahu rikkumistega mitte kunagi (variant D).

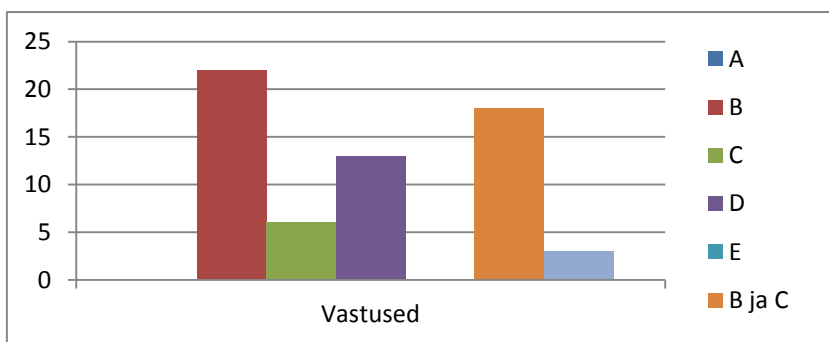

Joonis 11. Kui tihti puutute oma igapäevases töös kokku isikute rahu rikkumistega? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Viiendaks küsimuseks oli: Juhul, kui Te teete välitööd ja teenindate väljakutseid, siis mis ajal on inimeste rahu rikkumisi rohkem? Vastusevariandid olid:

- Tööpäevadel
- Nädalavahetustel
- Pühade ajal
- Kogu aeg
- Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Sellele küsimusele vastasid 62 ametnikke. Tulemused olid järgmised:

Joonis 12. Juhul, kui Te teete välitööd ja teenindate väljakutseid, siis mis ajal on inimeste rahu rikkumisi rohkem? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

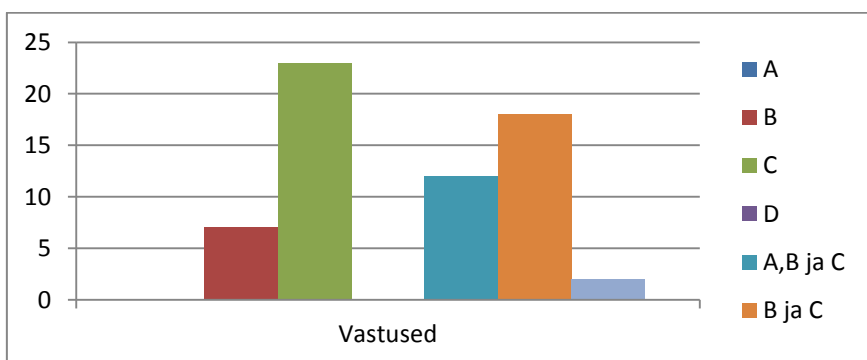
Enamik küsitlevatest vastasid, et nädalavahetustel on inimeste rahu rikkumisi rohkem, selliseid oli 22 inimest. 13 inimest vastasid, et inimeste rahu rikutakse kogu aeg. 6 inimest vastasid, et inimeste rahu rikkumisi on rohkem pühade ajal. 18 inimest kirjutasid, et inimeste rahu rikutakse

rohkem nii nädalavahetustel, kui ka pühade ajal ning 3 inimest vastasid, et inimeste rahu rikutakse tööpäevadel, nädalavahetustel ja pühade ajal. Seega näeme, et domineeriv on B variant ehk nädalavahetustel, mille õigeks vastuseks otseselt või teise vastusega koos valisid kokku 43 vastanutest (vt joonis 12).

Kuues küsimus oli: Millised allpool väljatoodud rahu rikkumised juhtuvad Teie praktikas sagedamini kui teised? Vastusevariandid olid järgmised:

- a. Olmemüra
- b. Peretüli
- c. Vali muusika ja lärm naabrite poolt
- d. Vali muusika ja lärm lõbustusasutuste poolt

Sellele küsimusele vastasid 62 inimest. Tulemused olid järgmised:

Joonis 13. Millised allpool väljatoodud rahu rikkumised juhtuvad Teie praktikas sagedamini kui teised? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Enamik küsitlevatest vastasid, et vali muusika ja lärm naabrite poolt juhtub nende praktikas sagedamini kui teised, selliseid oli 23 ametnikke. 7 ametnikku kirjutasid, et nende praktikas sagedamini kui teised rahu rikkumised juhtuvad peretülid. 2 ametnikku korraga valisid vastusteks peretüli, vali muusika ning lärm naabrite ja lõbusasutuste poolt. 12 ametnikku arvates olmemüra, peretüli ning vali muusika ja lärm naabrite poolt juhtuvad sagedamini kui teised. 18 ametnikke vastasid, et nii peretülid, kui ka vali muusika ja lärm naabrite poolt juhtuvad sagedamini kui teised rahu rikkumised. Vastuste tuginedes jõuab lõputöö autor järelduseni, et vali muusika ja lärm on domineeriv vastus, mille vastuseks valisid kokku 55 korda. Samuti näeme, et väga sageli toimuvad vastanute praktikas peretülid, selliseid kokku oli 39 vastanuid. Olmemüra ning vali muusika ja lärm lõbustusasutuste poolt vastanute praktikas toimuvad harvem – selliseid vastuseid oli kokku 12 (vt joonis 13).

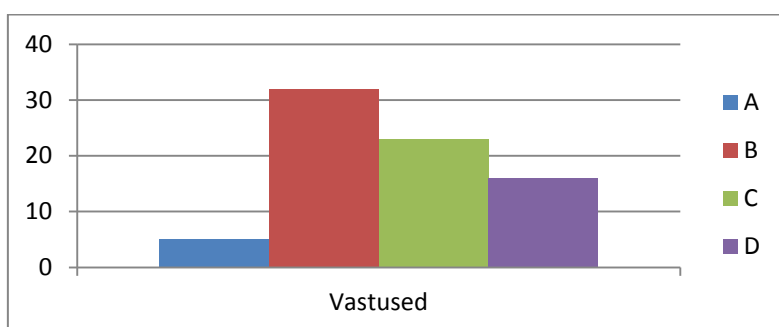

Seitsmes küsimus oli: Kas olete ise ka eelpool nimetatud rikkumiste lahendajaks olnud? Vastusevariantideks oli Jah või Ei. Tulemused on järgmised: 60 vastanutest vastasid Jah ning 12 vastanutest andsid eitava vastuse.

Kaheksas küsimus oli: Kui palju aega võtab Teil väljakutse teenindamine inimeste rahu rikkumiste kohta? Vastusevariandid olid sellised:

- a. 10-15 min.
- b. 20-30 min.
- c. 30-60 min.
- d. Mina ei teeninda väljakutseid

Tulemused olid järgmised:

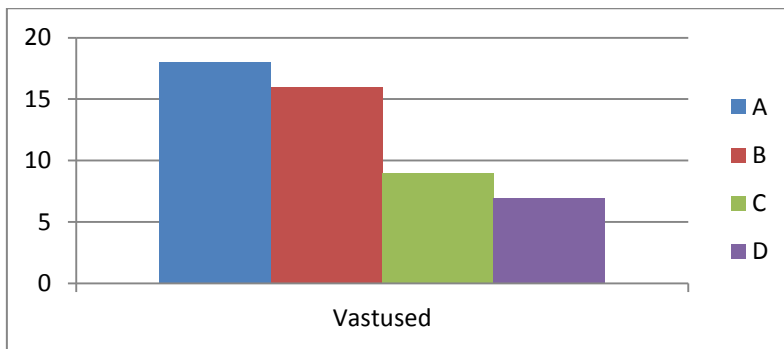
Joonis 14. Kui palju aega võtab Teil väljakutse teenindamine inimeste rahu rikkumiste kohta? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Selgus, et 16 vastanutest väljakutseid ei teeninda. 3 inimest vastasid, et väljakutse teenindamine inimeste rahu rikkumise kohta võtab nendel 10-15 minutit aega. 32 inimest vastasid, et antud probleemi lahendamine ehk väljakutse teenindamine võtab nendel 20-30 minutit aega ning 23 inimestel väljakutse teenindamine rahu rikkumise kohta võtab 30-60 minutit aega. Seega näeme, et väljakutse teenindamine, mis on seotus inimeste rahu rikkumisega, keskmiselt võtab politseiametnikest mitte vähem kui 30 minutit aega.

Üheksas küsimus oli järgmine: Kui palju aega võtab Teid rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute (sh avalduse võtmine, tunnistajate ülekuulamised, otsus MISi sisestamine) läbiviimine? Vastusevariandid olid sellised:

- a. 1 tund
- b. 2-3 tundi
- c. Üks tööpäev
- d. Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Sellele küsimusele vastasid 51 inimest. Tulemused olid järgmised:

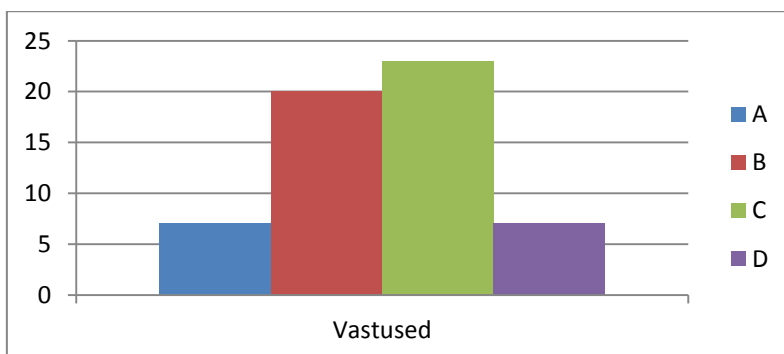
Joonis 15. Kui palju aega võtab Teid rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute (sh avalduse võtmine, tunnistajate ülekuulamised, otsus MISi sisestamine) läbiviimine? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

9 inimeste vastasid, et rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute läbiviimiseks nendel võtab aega üks tööpäev. 16 inimest kirjutasid, et antud probleemi kaasnevate menetlustoimingute läbiviimine võtab 2-3 tundi aega. 18 inimest kirjutasid, et antud probleemi kaasnevate menetlustoimingute läbiviimine võtab 1 tund aega. 3 inimeste arvates antud probleemi kaasnevad menetlustoimingud võtavad aega vähem kui 1 tund ning ülejäänud 4 inimest arvavad, et rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute läbiviimine on juhtumist (variant D). Vastuste tuginedes näeme, et rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute läbiviimine on mahukas protsess, mis võtab politseiametnikke käest palju aega.

Kümnes küsimus oli: Kuidas Teie tavaliselt karistate teiste inimeste rahu rikkumise toimepanijaid? Vastusevariandid olid järgmised:

- Suuline hoiatus kirjalikus vormis
- Minimaalne või väike rahatrahv
- Alati suur rahatrahv
- Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Sellele küsimusele vastasid 57 ametnikke. Tulemused olid järgmised:

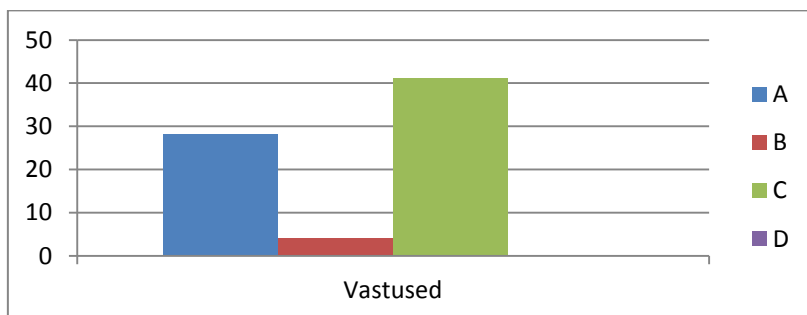
Joonis 16. Kuidas Teie tavaliselt karistate teiste inimeste rahu rikkumise toimepanijaid? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

23 vastanutest karistavad teiste inimeste rahu rikkumiste toimepanijaid alati suure rahatrahviga. 20 vastanutest kirjutasid, et karistavad sama teo toimepanemise eest minimaalse või väikse rahatrahviga. 7 vastanutest panid kirja, et parim variant antud probleemi lahendamiseks on suuline hoiatus kirjalikus vormis (hoiatamismenetlus) ning samuti 7 vastanutest kirjutasid, et iga juhtum on individuaalne ning kõik oleneb olukorrast ja varasematest rikkumistest (variant D). Seega näeme, et ainult 23 ametnikku vastanutest määravad rahu rikkumise toimepanijatele suure rahatrahvi ning kokku 27 ametnikke määravad minimaalse rahatrahvi või üldse suulise hoiatuse (vt joonis 16).

Järgmiseks küsimuseks oli: Vastutus rahu rikkumise eest Eestis on rahatrahv kuni 100 tü või arest. Teie arvates see on liiga...? Vastusevariandid olid sellised:

- Leebe
- Õiglane
- Range
- Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Sellele küsimusele vastasid 73 ametnikke. Tulemused olid järgmised:

Joonis 17. Vastutus rahu rikkumise eest Eestis on rahatrahv kuni 100 tü või arest. Teie arvates see on liiga...? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

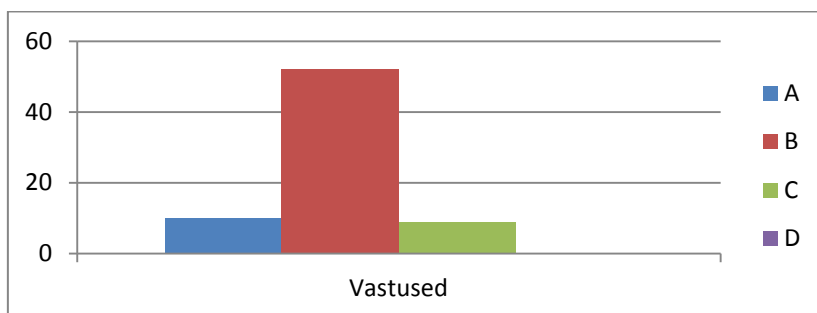
28 vastanutest leiavad, et vastutus rahu rikkumiste eest Eestis on liiga leebe. 41 vastanutest arvavad, et vastutus antud rikkumise eest on õiglane. Vaid 4 inimeste arvates vastutus rahu rikkumise eest meie riigis on liiga range. Seega näeme, et vastanute arvates sanktsioonid inimeste rahu rikkumiste puhul ei ole ranged (vt joonis 17).

Kaheteistkümmes küsimus oli aresti taotlemise kohta: Kas Te olete kunagi taotlenud ka aresti rikkuja karistamiseks? Vastusevariandid olid sellised:

- Jah
- Ei
- Mõtlesin, aga ei julgenud proovida

- d. Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Sellele küsimusele vastasid 71 ametnikke. Tulemused olid järgmised:

Joonis 18. Kas Te olete kunagi taotlenud ka aresti rikkuja karistamiseks? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

52 vastanutest mitte kunagi ei ole taotlenud aresti rahu rikkuja karistamiseks. 9 vastanutest panid kirja, et nad mõtlesid aresti taotlemise kohta, aga ei julgenud proovida ning ainult 10 ametnikku vastanute hulgast kirjutasid, et taotlesid aresti rahu rikkuja karistamiseks. Variant D ei olnud valitud. Seega näeme, et aresti taotlus ei ole populaarne meetod rahu rikkujate karistamiseks (vt joonis 18).

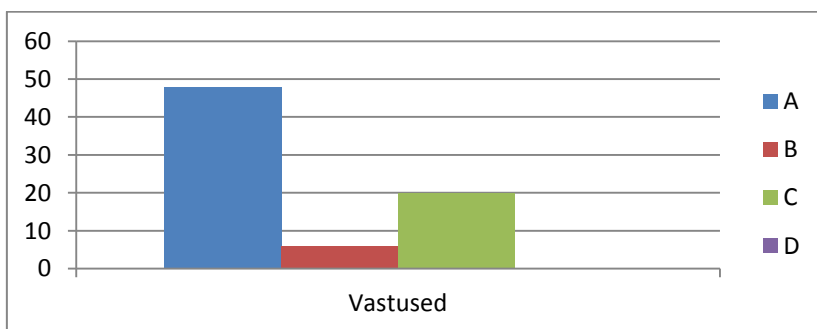
Kolmeteistkümmes küsimus oli selline: Kas olete nõus sellega, et rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess ning mõnikord politseiametnikud, kes antud väljakutsega tegelevad ning menetlejad, ei oma piisavalt oskusi antud valdkonnas? Vastusevariandid olid järgmised:

- Jah, olen täiesti nõus
- Ei ole nõus, kuna rahu rikkumiste menetlus on väga lihtne valdkond
- Süüdi on meie keeruline õigusaktide süsteem
- Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Tulemused olid järgmised:

48 vastanutest olid nõus sellega, et rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess ning mõnikord politseiametnikud, kes antud väljakutsega tegelevad ning menetlejad, ei oma piisavalt oskusi antud valdkonnas. 20 vastanute arvates selles on süüdi meie keeruline õigusaktide süsteem ning ainult 6 vastanutest arvavad, et rahu rikkumiste menetlus on väga lihtne valdkond. Vastuste tuginedes on näha, et

rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja meie õigussüsteem on keerulised ning nõuavad politseiametnikest häid oskusi ja teadmisi.

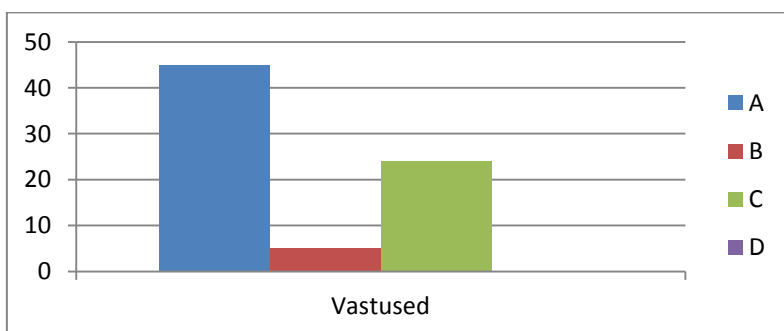

Joonis 19. Kas olete nõus sellega, et rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess ning mõnikord politseiametnikud, kes antud väljakutsega tegelevad ning menetlejad, ei oma piisavalt oskusi antud valdkonnas? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Neljateistkümnes küsimus oli: Kas olete nõus ettepanekuga, et viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides (perevägivalda juhtumid), mille tulemusel väheneks perevägivald? Vastusevariandid olid järgmised:

- Jah, olen nõus
- Ei ole nõus
- Olen nõus, aga see ei paranda olukorda
- Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Tulemused olid järgmised:

Joonis 20. Kas olete nõus ettepanekuga, et viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides (perevägivalda juhtumid), mille tulemusel väheneks perevägivald? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

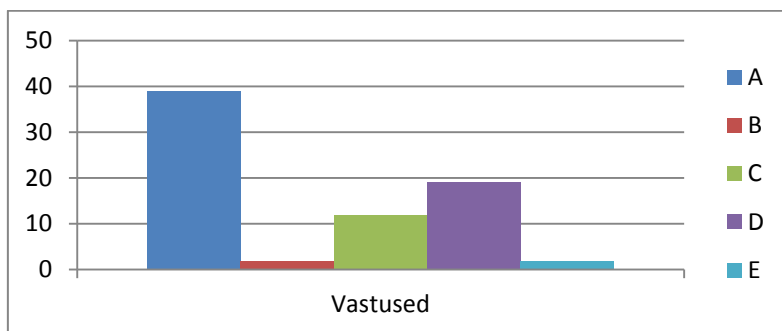
Nõustusid autori ettepanekuga viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides (perevägivalda juhtumid) 45 vastanutest. 24 vastanutest olid ettepanekuga nõus, aga, nende arvates, see ei paranda olukorda ning vaid 5 vastanutest ei olnud ettepanekuga nõus (vt joonis 20).

Seega näeme, et kokku 69 vastanutest olid nõus sellega, et on vaja viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides, mis on seotud perevägivalga juhtumitega.

Viimane, viieteistkümnes küsimus oli: Kas olete nõus ettepanekuga, et rahu rikkumistega seotud väljakutsetele peab reageerima ja teenindama neid spetsiaalne patrulltoimikond, kelle ülesanneteks on nii probleemide lahendamine kohapeal, kui ka ülejäänud menetlustoimingute läbiviimine (avaldused, ülekuulamised, ettekanded, otsused)? Vastustevariantideks olid pakutud:

- a. Jah, olen nõus
- b. Ei ole nõus, kuna see on lihtsalt ressurside raiskamine
- c. Ei ole nõus, sellega peavad tegelema ainult piirkonnapolitseinikud
- d. Piisab sellest, kui tuleb tavaline patrull
- e. Siin pakkusin kirjutada oma varianti, kui ülalnimetatud ei sobi või kommenteerida vastust

Tulemused olid järgmised:

Joonis 21. Kas olete nõus ettepanekuga, et rahu rikkumistega seotud väljakutsetele peab reageerima ja teenindama neid spetsiaalne patrulltoimikond, kelle ülesanneteks on nii probleemide lahendamine kohapeal, kui ka ülejäänud menetlustoimingute läbiviimine (avaldused, ülekuulamised, ettekanded, otsused)? (Autori poolt läbi viidud küsimustik Põhja prefektuuris aastal 2013)

Autori ettepanekuga, et rahu rikkumistega seotud väljakutsetele peab reageerima ja teenindama neid spetsiaalne patrulltoimikond olid nõus 39 ametnikku. 19 ametnikku vastasid, et piisab sellest, kui tuleb tavaline patrull. 12 ametnikku vastasid, et nemad ei ole nõus ettepanekuga, kuna sellega peavad tegelema ainult piirkonnapolitseinikud. 2 ametnikku arvates antud probleemiga peab tegelema munitsipaalpolitsei (variant E) ning samuti 2 ametniku arvates spetsiaalne patrulltoimikond on lihtsalt ressurside raiskamine (vt joonis 21). Seega näeme, et vastanute suurim osa peab vajalikuks spetsiaalse patrulltoimikonna rakendamist.

2.3 Järeldused

Empiirilise uuringu abil, mis oli läbi viidud statistiliste andmete põhjal, jõudis lõputöö autor järelduseni, et avaliku korra rikkumise osakaal registreeritud väärtegude hulgas Põhja prefektuuris on suur, kuid väärtegude dünaamika näitab meeldivat tendentsi, et viimasel aastal avaliku korra rikkumisega seotud väärtegid registreeritakse vähem. Statistika näitab, et Tallinnas registreeritakse rohkem väärtegid, kui Harjumaal. Sama tendentsi on näha ka avaliku korra rikkumiste registreerimisel. Statistiliste andmete järgi võib märgata, et avaliku korra rikkumisega seotud juhtumite arv igal aastal langeb nii Tallinna linnas, kui ka Harjumaa territooriumil. Statistiliste andmetele tuginedes jõuab lõputöö autor ka järelduseni, et inimeste rahu rikkumised eluruumides on avaliku korra vastaste väärtegude suur osa, Tallinna linnas aga suurim. Autor leiab, et inimeste rahu rikkumistega seotud juhtumite arv igal aastal Tallinna linnas langeb. Erinevus on vaid Ida politseijaoskonnas, kus aastal 2011 oli registreeritud inimeste rahu rikkumistega seotud juhtumeid rohkem (529), kui 2010. aastal (480). Ülejäänud nii Tallinna linna, kui ka Harju maakonna statistika antud valdkonnas näitab positiivset vähenevat tendentsi.

Uurimuste tulemusi analüüsid jõudis ka lõputöö autor järelduseni, et rahu rikkujatele määratud karistused Põhja prefektuuris jäävad alla keskmise 46,13 eurot, mis on tegelikult kümme korda vähem seadusega ette nähtud trahvisummast ning määratud areste kohtu poolt aastatel 2009-2012 on ainult 13. Selline järeldus leidis ka kinnitust ankeetküsitluse tulemuste põhjal, mis oli läbi viidud autori poolt Põhja prefektuuri jaoskondades. Tulemustele tuginedes näeme, et 48% (27 inimest) vastanud ametnikest määrasid rahu rikkumise toimepanijatele minimaalse rahatrahvi või suulise hoiatuse (hoiatusmenetlus). Samuti näitas küsitlus, et 90% (61 inimest) vastanutest ei olnud mitte kunagi rahu rikkujale karistamiseks aresti taotlenud.

Vastuste analüüs näitab, et politseiametnikud võrdsustavad avaliku korra eelkõige inimeste rahuga, millega 52% vastanutest (38 inimest) puutuvad oma töös iga päev. Samuti näeme, et inimeste rahu rikkumisi on rohkem nädalavahetustel ja pühade ajal. Vastuste tuginedes jõuab autor järelduseni, et vali muusika ja lärm naabrite poolt ning peretülid toimuvad vastanute praktikas sagedamini kui teised rahu rikkumised nagu olmemüra või lärm lõbustusasutuste poolt. Vastustele tuginedes, leiab autor, et rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja meie õigussüsteem on keerulised ning nõuavad politseiametnikest häid oskusi ja teadmisi, millega olid nõus kokku 65% vastanutest (48 inimest).

Üsna huvitav oli teada saada küsitletavate arvamust autori poolt pakutud ettepanekute kohta, et viia Karistuseseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides (perevägivalda juhtumid), mille tulemusel väheneks perevägivald. Soovituslik on spetsiaalse

patrulltoimkonna rakendamine, kes peab teenindama rahu rikkumistega seotud väljakutseid ning kelle ülesanneteks on nii probleemide lahendamine kohapeal, kui ka ülejäänud menetlustoimingute läbiviimine (avaldused, ülekuulamised, ettekanded, otsused). Vastuste analüüsis jõudis autor järelduseni, et Karistusseadustikku täiendava paragrahvi sisseviimine on vajalik, millega olid nõus 62% (45 inimest) vastanutest, kuna avalik kord ei ole lihtsalt isikute vaheline halb läbisaamine. Samuti peab autor vajalikuks ka spetsiaalse patrulltoimkonna rakendamise, millega nõustusid 55 % vastanutest (39 inimest).

Võttes eelöeldut kokku, on oluline ära märkida, et autori poolt välja pakutud ettepanekud nõuavad nii seaduste muutmist kui ka täiendavaid ressursse.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärgiks oli analüüsida ja leida vastus küsimusele, millised rahu rikkumised toimuvad politsei praktikas sagedamini kui teised. Samuti soovis autor anda soovitusi ja teha ettepanekuid politseiametnikele rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute läbiviimiseks ning probleemide lahendamiseks. Lõputöö uurimisprobleemideks oli inimeste rahu rikkumistega seotud väljakutsete suur osakaal, mille põhjusena võib välja tuua süüteo toimepanijate väga kerged karistused või nende karistamatuse. Samuti on probleemiks asjaolu, et politseiametnikud ning menetlejad, kes tegelevad rahu rikkumiste ja muude sarnaste väljakutsetega, ei oma piisavalt oskusi antud valdkonnas. Lõputöö eesmärgi saavutamiseks ning uurimisprobleemide kinnitamiseks analüüsisin ajavahemikus 2009 – 2012 inimeste rahu rikkumistega seotud süütegude statistikat Põhja prefektuuri näitel, viies läbi küsitluse Põhja prefektuuri politseiametnike seas, mille alusel tegin uuringutulemustele tuginedes järeldused ja tõin välja omapoolsed ettepanekud.

Ettepanekutega viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv, nagu rahu rikkumine eluruumides (pervägivalla juhtumid), mille tulemusel väheneks pervägivald ning spetsiaalse patrulltoimkonna rakendamine, kes peab teenindama rahu rikkumistega seotud väljakutseid ning kelle ülesanneteks on nii probleemide lahendamine kohapeal kui ka ülejäänud menetlustoimingute läbiviimine, millega enamik vastanutest oli nõus.

Uurimisteema on aktuaalne, kuna inimeste rahu rikkumised toimuvad igapäevaselt ning selliste juhtumite osakaal korrakaitsepolitseis on päris suur. Rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess, millega kaasneb politsei reageerimisvõimekuse vähenemine teiste väljakutsete teenindamisel, eriti pühade- ja nädalavahetuste ajal.

Lõputöö jaguneb ülesehituselt kaheks peatükiks. Esimeses peatükis (teoreetiline taust) käsitletakse avaliku korra ja avaliku koha mõisted, avaliku korra kaitse ning avaliku korra rikkumise eest karistamise alust. Teine peatükk annab ülevaate läbiviidud empiirilise analüüsi tulemustest, mis on koostatud küsimustiku ja selle vastuste põhjal (oli koostatud 15 küsimusest koosnev ja lõputöö teemat puudutav küsimustik). Samuti tuuakse eelmainitud peatükis välja inimeste rahu rikkumistega seotud juhtumite statistika aastatel 2009-2012 ning selle analüüs. Antud peatükis analüüsitakse ka antud uuringu tulemusi ning tehakse järeldused.

Ülaltoodu põhjal toob lõputöö autor välja ettepanekud ja soovitused, mis aitaksid vähendada inimeste rahu rikkumistega seotud väljakutseid tulevikus:

- Kõigepealt organiseerida rohkem põhjalikumaid täiendkoolitusi kohtuvälise menetlejate jaoks, kuna avaliku korra rikkumise menetlemine nõuab häid ja ajaga kaasaskäivaid teadmisi ja oskusi, eriti väärteomenetluses.
- Avaliku korra rikkujaid on vaja rangelt karistada (nii suured rahatrahvid kui ka arest), eriti isikute puhul, kes ei arvestata oma naabritega ning rikuvad inimeste rahu süstemaatiliselt
- Parandada koostööd majade korteriühistutega (probleemsete korterite väljaselgitamine ja nende korterite elanikke vastutusele võtmine vastavalt seadustele).
- Viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides (perevägivalda juhtumid), mille tulemusel väheneb perevägivald. Korduva psüühilise vägivalda puhul saaksime isikule taotleda aresti, mis paneks mõnegi perevägivaldlatseja mõtlema ja tõenäoliselt jääks antud isiku poolt nii mõnigi kuritegu sooritamata.
- On vaja rakendada spetsiaalne patrulltoimikond, kes peab teenindama rahu rikkumistega seotud väljakutseid ning kelle ülesanneteks on nii probleemide lahendamine kohapeal, kui ka ülejäänud menetlustoimingute läbiviimine (avaldused, ülekuulamised, ettekanded, otsused).
- Kuna politsei ei ole müra tekitamise puhul pädev mõõtja, siis on vajalik parandada koostööd tervisekaitseinspeksiooniga ja korduvate rikkujate taltsutamiseks vajadusel koos tervisekaitseinspeksiooniga teostada mõõtmisi. Samuti parandada koostööd ka kohaliku omavalitsusega, kes tulenevalt Kaubandustegevuse seadusest võib tühistada lõbustusasutuse (kes pidevalt rikuvad avaliku korda) tegevusloa või muuta muid tingimusi.

Lõputöö autor leiab, et Korrakaitseaduse vastuvõtmine kergendab kindlasti politseitööd, ühtlustades praktikat ja andes definitsioonid rahu rikkumiste lahendamise seotud vajalikele mõistetele.

Autori kokkuvõtlik positsioon on selline, et eelkõige tuleks lähtuda inimeste rahu rikkumistega seotud probleemide korral siiski mõistlikkusest. Kortermajas elades ei saa eeldada täielikku vaikust. Samas peaks talumiskohustus ulatuma teatud mõistlikkuse piirini, mida ületades peab isikul olema õigus pöörduda vastavate õigusorganite poole.

РЕЗЮМЕ

Тема дипломной работы “Практика решения нарушений покоя граждан на примере Пыхьяской префектуры в 2009-2012 годах”. Работа написана на эстонском языке. Всего 50 страниц, 47 страниц составляет основная часть работы и 3 страницы приложения. В работе 21 диаграмма. Для написания работы было использовано 16 источников и 15 нормативных документа. Дипломная работа состоит из вступления, 2 глав и заключения.

Цель дипломной работы анализировать и найти, какие виды нарушений покоя населения происходят в работе полиции чаще остальных, а также дать советы и сделать предложения полицейским чиновникам по решению проблемы и проведению процессуальных действий, связанных с нарушением покоя. Также возможную пользу дипломная работа принесёт при планировании, подготовке и проведении обучающих курсов сотрудникам полиции правопорядка, где, помимо прочего, широко затрагивается тема нарушений общественного порядка.

При составлении дипломной работы были использованы исследовательские методы - анкетный опрос и статистический анализ. Исследовательскими объектами являются полицейские чиновники Пыхьяской префектуры и статистические данные 2009-2012 годов.

Актуальность дипломной работы состоит в том, что нарушения покоя людей происходят ежедневно и процент подобных случаев в полиции правопорядка очень высок. Решение данной проблемы и проведение процессуальных действий, связанных с ней, достаточно сложный и трудоёмкий процесс, в результате чего уменьшается способность и скорость реагирования полиции на другие вызова, особенно в выходные и праздничные дни.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Aedmaa, A. 2004. Avaliku korra kaitse Eesti õigusruumis. *Juridica*, nr.7. (lk 499-504)

Piip, A. 1936. Rahvusvaheline õigus. (lk 378). Akadeemilise Kooperatiivi Kirjastus. Tartu

Laaman, E. 1938. Isik ja riik Eesti põhiseadustes. (lk 117-118). Tartu

Kliimann, A.T. 1939. Õiguskord. (lk 131). Tartu

Knapp, B. 1992. Grundlagen des Verwaltungsrechts. Deutschsprachige Ausgabe der vierten, vollständig überarbeiteten Auflage des *Precis de droit administrative*. (lk 27-29). Band I. Verlag Helbing & Lichtenhahn

Truuväli, E-J., Kask, O., Lehis, L., Lindpere, H., Lõhmus, U., Madise, Ü., Merusk, K., Narits, R., Olle, V., Põld, J., Schneider, H. 2002. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. (lk 575). Juura. Tallinn

Schoch, F. 2004. Politsei- ja korrakaitseõiguse tulevik – tendentsid, väljavaated arenguteed. *Juridica*, nr.7. (lk 473-479)

Knemeyer, F.-L. 1995. Polizei- und Ordnungsrecht. Lehr- und Arbeitsbuch mit Anleitungen für die Klausur Systematik des Polizeirechts. (lk 56-59). München

Goodsell, C.T. 2003. *The American Review of Public Administration*. vol. 33, 4. The concept of public space and its democratic manifestations. (lk 361-383). SAGE andmebaasist välja otitud 20.01.2013

Hansen, P. (1993). *Hannah Arendt: Politics, history and citizenship*. Stanford, CA: Stanford University Press. SAGE andmebaasist välja otsitud 20.01.2013

Habermas, J. (1974). The public sphere: An encyclopedia article. *New German Critique*, 3. (lk 49-55). SAGE andmebaasist välja otsitud 20.01.2013

Benhabib, S. (1996). *The reluctant modernism of Hannah Arendt*. Thousand Oaks, CA. (lk 200-201). SAGE andmebaasist välja otsitud 20.01.2013

Eenma, R. 2003. Sisejulgeoleku struktuur ja selle õiguslikud alused Eestis. *Publitserimata magistritöö*. Tartu Ülikool

Вересаева, В.В., Цыбенко, О.П., Ярхо, В.Н. 2001. Гесиод. Полное собрание текстов. *Vana-Rooma ajaloo koduleht* <http://ancientrome.ru/antlitr/hesiod/theogonie-f.htm> välja otsitud 19.01.2013

Vanaisak, Ü. Avaliku korra rikkumine. Sisekaitseakadeemia õppematerjal E-õppe arenduskeskuse koduleht www.e-ope.ee/download/.../avaliku%20korra%20rikkumine.ppt välja otsitud 07.09.2012

Pajula, E., Ploom, T. 2004. Väärteomenetlus . Sisekaitseakadeemia õppematerjal. Tallinn

Euroopa Liidu leping. 07.02.1992.Maastricht. Konsolideeritud versioon 01.05.2004

Eesti Vabariigi põhiseadus 28.06.1992, jõustunud 03.07.1992 – RT 1992,26,349...RT I 2007, 33, 210

Politsei ja piirivalve seadus 06.05.2009, jõustunud 01.01.2010, osaliselt 01.01.2012 – RT I 2010, 41,240

Korraldusseadus 23.02.2011, jõustumise aeg ja rakenduskorda reguleeriv seadus pole hetkel vastu võetud - RT I, 22.03.2011,4

Väärteomenetluse seadustik, 22.05.2002, jõustunud 01.09.2002, RT I, 04.07.2012, 13

Kriminaalmenetluse seadustik, 12.02.2003, jõustunud 01.07.2004, RT I, 09.07.2012, 5

Karistuseseadustik, 06.06.2001, jõustunud 01.09.2002, RT I, 04.04.2012, 3

Rahvatervise seadus, 14.06.1995, jõustunud 21.07.1995, RT I, 15.03.2001,17

Välisõhu kaitse seadus,05.05.2004, jõustunud 30.09.2004, osaliselt jõustunud 27.11.2004, RT I, 04.07.2012, 9

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, 02.06.1993, RT I, 30.12.2011,56

Tallinna Linnavolikogu 25.08.2005 määrus number 43.Tallinna linna koduleht <https://oigusaktid.tallinn.ee> välja otsitud 10.12.2012

Maardu Linnavolikogu 21.11.2000 määrus number 50. Maardu linna koduleht <https://maardu.kovtp.ee/et/oigusaktid> välja otsitud 10.12.2012

Viimsi Vallavolikogu 09.06.2009 määrus number 13. Viimsi valla koduleht <http://www.viimsivald.ee/oigusaktid-7/> välja otsitud 10.12.2012

Lasnamäe Linnaosa Valitsuse üldteave, 24.10.2011. Tallinna linna koduleht <http://www.tallinn.ee/est/Lasnamae-LOV-uldteave> välja otsitud 10.12.2012

Pirita Linnaosa Valitsuse üldteave, 17.07.2012. Tallinna linna koduleht <http://www.tallinn.ee/pirita> välja otsitud 10.12.2012

JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Registreeritud väärted Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012	23
Joonis 2. Avaliku korra rikkumiste arv Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012.....	24
Joonis 3. Avaliku korra rikkumised Põhja prefektuuri jaoskondades aastatel 2009-2012.....	24
Joonis 4. Registreeritud inimeste rahu rikkumiste arv Põhja prefektuuri jaoskondades aastatel 2009-2012.....	26
Joonis 5. Inimeste rahu rikkumistega seotud menetluse liik Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012.....	27
Joonis 6. Määratud rahatrahvide keskmine trahvisumma inimeste rahu rikkumiste eest Põhja prefektuuris aastatel 2009-2012.....	27
Joonis 7. Mis on Teie ametikoht?.....	28
Joonis 8. Kui suur on Teie tööstaaž ?.....	29
Joonis 9. Mis on Teie arvates avaliku korra rikkumine?.....	29
Joonis 10. Mis on teie arvates avaliku korra rikkumine?.....	30
Joonis 11. Kui tihti puutute oma igapäevases tüüs kokku isikute rahu rikkumistega?.....	31
Joonis 12. Juhul, kui te teete välitööd ja teenindate väljakutseid, siis mis ajal on inimeste rahu rikkumisi rohkem?.....	31
Joonis 13. Millised allpool väljatoodud rahu rikkumised juhtuvad Teie praktikas sagedamini kui teised?.....	32
Joonis 14. Kui palju aega võtab Teil väljakutse teenindamine inimeste rahu rikkumiste kohta?.....	33
Joonis 15. Kui palju aega võtab Teid rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute (sh avalduse võtmine, tunnistajate ülekuulamised, otsus MISi sisestamine) läbiviimine?.....	34
Joonis 16. Kuidas Teie tavaliselt karistate teiste inimeste rahu rikkumise toimepanijaid?.....	34
Joonis 17. Vastutus rahu rikkumise eest Eestis on rahatrahv kuni 100 tü või arest. Teie arvates see on liiga...?.....	35
Joonis 18. Kas Te olete kunagi taotlenud ka aresti rikkuja karistamiseks?.....	36

Joonis 19. Kas olete nõus sellega, et rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess ning mõnikord politseiametnikud, kes antud väljakutsega tegelevad ning menetlejad, ei oma piisavalt oskusi antud valdkonnas?...37

Joonis 20. Kas olete nõus ettepanekuga, et viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides (perevägivalda juhtumid), mille tulemusel väheneks perevägivald?.....37

Joonis 21. Kas olete nõus ettepanekuga, et rahu rikkumistega seotud väljakutsetele peab reageerima ja teenindama neid spetsiaalne patrulltoimikond, kelle ülesanneteks on nii probleemide lahendamine kohapeal, kui ka ülejäänud menetlustoimingute läbiviimine (avaldused, ülekuulamised, ettekanded, otsused)?.....38

LISAD

Lisa 1. Küsitlus Põhja prefektuuri politseiametnikega

KÜSIMUSTIK

Tere, olen Sisekaitseakadeemia Politsei-ja piirivalvekolledži õpilane Maksim Lullu. Kirjutan lõputööd teemal „Inimeste rahu rikkumiste lahendamise praktika aastatel 2009-2012 Põhja prefektuuri näitel“ ning selle lõputöö raames teen uurimist. Seetõttu palun Teid vastata anonüümselt mõnedele küsimustele. Igale küsimusele on pakutud vastusevariandid, märkige vastust, mis tundub Teile õige olevat. Kui Teil on olemas oma arvamus, kommentaar või vastusevariant, võite kirjutada selle pärast pakutud vastusevariante.

1. Mis on Teie ametikoht?
  - a. Patrullpolitseinik (ka välijuht)
  - b. Piirkonnapolitseinik
  - c. Väärteomenetleja
  - d. Noorsoopolitseinik
  - e. Muu

2. Kui suur on Teie tööstaaž ?
  - a. 0-1 a.
  - b. 2-5.a
  - c. 5-10.a
  - d. 10 a. ja rohkem

3. Mis on Teie arvates avaliku korra rikkumine?
  - a. Inimeste rahu rikkumised
  - b. Kõik rikkumised, mis on toime pandud eluruumides
  - c. Kõik rikkumised, mis on toime pandud tänaval
  - d. Kõik rikkumised, mis ei ole kuriteod
  - e. ....

4. Kui tihti puutute oma igapäevases töös kokku isikute rahu rikkumistega?
  - a. Iga päev
  - b. Üks kord nädalas
  - c. Paar korda kuus ja vähem
  - d. Mitte kunagi
  - e. ....

5. Juhul, kui Te teete välitööd ja teenindate ka väljakutseid, siis mis ajal on inimeste rahu rikkumisi rohkem?
  - a. Tööpäevadel
  - b. Nädalavahetustel
  - c. Pühade ajal
  - d. Kogu aeg
  - e. ....

6. Millised allpool väljatoodud rahu rikkumised juhtuvad Teie praktikas sagedamini kui teised?

- a. Olmemüra
  - b. Peretüli
  - c. Vali muusika ja lärm naabrite poolt
  - d. Vali muusika ja lärm lõbutsusasutuste poolt
7. Kas olete ise ka eelpool nimetatud rikkumiste lahendajaks olnud?
- a. Jah
  - b. Ei
  - c. ....
8. Kui palju aega võtab Teil väljakutse teenindamine inimeste rahu rikkumise kohta?
- a. 10-15 min
  - b. 20-30 min
  - c. 30 -60 min
  - d. Mina ei teeninda väljakutseid
9. Kui palju aega võtab Teid rahu rikkumistega kaasnevate menetlustoimingute (sh avalduse võtmine, tunnistajate ülekuulamised, otsus, MISi sisestamine) läbiviimine?
- a. 1 tund
  - b. 2-3 tundi
  - c. Üks tööpäev
  - d. ....
10. Kuidas Teie tavaliselt karistate teiste inimeste rahu rikkumise toimepanijaid?
- a. Suuline hoiatus kirjalikus vormis
  - b. Minimaalne või väike rahatrahv
  - c. Alati suur rahatrahv
  - d. ....
11. Vastutus rahu rikkumise eest Eestis on rahatrahv kuni 100 tü või arest. Teie arvates see on liiga...?
- a. Leebe
  - b. Range
  - c. Õiglane
  - d. ....
12. Kas olete kunagi taotlenud ka aresti rikkuja karistamiseks?
- a. Jah
  - b. Ei
  - c. Mõtlesin, aga ei julgenud proovida
  - d. ....
13. Kas olete nõus sellega, et rahu rikkumistega kaasnevad menetlustoimingud ja probleemide lahendamine on keeruline ja mahukas protsess ning mõnikord politseiametnikud, kes antud väljakutsetega tegelevad ning menetlejad, ei oma piisavalt oskusi antud valdkonnas?
- a. Jah, olen täiesti nõus
  - b. Ei ole nõus, kuna rahu rikkumiste menetlus on väga lihtne valdkond
  - c. Süüdi on meie keeruline õigusaktide süsteem
  - d. ....
14. Kas olete nõus ettepanekuga, et viia Karistusseadustikku sisse täiendav paragrahv nagu rahu rikkumine eluruumides (perevägivalda juhtumid), mille tulemusel väheneks perevägivald?
- a. Jah, olen nõus
  - b. Ei ole nõus
  - c. Olen nõus, aga see ei paranda olukorda
  - d. ....

15. Kas olete nõus ettepanekuga, et rahu rikkumistega seotud väljakutsetele peab reageerima ja teenindama neid spetsiaalne patrulltoimkond, kelle ülesanneteks on nii probleemide lahendamine kohapeal, kui ka ülejäänud menetlustoimingute läbiviimine (avaldused, ülekuulamised, ettekanded, otsused)?
- a. Jah, olen nõus
  - b. Ei ole nõus, kuna see on lihtsalt ressurside raiskamine
  - c. Ei ole nõus, sellega peavad tegelema ainult piirkonnapolitseinikud
  - d. Piisab sellest, kui tuleb tavaline patrull
  - e. ....

Täna Teid!